

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет правничих наук
Кафедра кримінального та кримінального процесуального права

Магістерська робота
Освітній ступінь – магістр

на тему:

**«МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
З ІНТЕРПОЛОМ ТА ЄВРОПОЛОМ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ: ПРАВОВІ ОСНОВИ І ПРАКТИКА»**
**«International cooperation of Ukraine with Interpol and Europol during
criminal proceedings: legal bases and practice»**

Виконав:

студент 2 року навчання,

Спеціальності 081 Право

Шиманський Максим Сергійович

Керівник:

доктор юридичних наук, професор

Хавронюк Микола Іванович

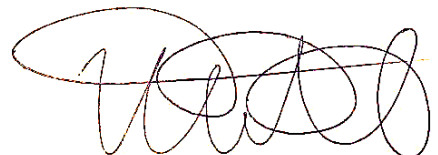
Рецензент _____

Магістерська робота захищена з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« ____ » _____ 20__ р.

Київ 2023

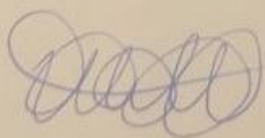

Декларація академічної доброчесності

Я, Шмиганський Максим Сергійович, студент 2 року навчання магістерської програми за спеціальністю "Право" факультету правових наук НАУКМА підтверджую таке:

- написана мною магістерська робота на тему: "Міжнародне співробітництво України з Інтерполом та Європолем під час кримінального провадження: правові основи і практика" відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, передбачених ч.3.1. Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НАУКМА, зі змістом якого я ознайомлений.
- я заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії.

09.05.2023

Шмиганський М.С.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА МЕЖІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕРПОЛУ ТА ЄВРОПОЛУ.....	10
1.1. Правові основи та межі діяльності Інтерполу.....	10
1.1.1. Правовий статус Інтерполу та його роль у глобальній архітектурі безпеки.....	10
1.1.2. Структура, завдання і напрями діяльності Інтерполу.....	15
1.1.3. Міжнародне співробітництво України з Інтерполом: правовий базис, межі та компетентні суб'єкти взаємодії.....	26
1.2. Правові основи та межі діяльності Європолу.....	31
1.2.1. Правовий статус Європолу та його місце в європейській системі безпеки	31
1.2.2. Структура, завдання і напрями діяльності Європолу.....	35
1.2.3. Міжнародне співробітництво України з Європолом: правові основи, межі та компетентні суб'єкти взаємодії.....	41
1.3. Особливості та ключові відмінності у діяльності Інтерполу та Європолу, а також їхнього співробітництва з Україною.....	46
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ІНТЕРПОЛОМ ТА ЄВРОПОЛОМ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	51
2.1. Практичні аспекти міжнародного співробітництва України з Інтерполом під час кримінального провадження.....	51
2.1.1. Основні форми міжнародного співробітництва України з Інтерполом під час кримінального провадження.....	51

2.1.2. Результати і практичні проблеми міжнародного співробітництва України з Інтерполом під час кримінального провадження.....	56
2.2. Практичні аспекти міжнародного співробітництва України з Європолем під час кримінального провадження.....	67
2.2.1. Основні форми міжнародного співробітництва України з Європолем під час кримінального провадження.....	67
2.2.2. Результати і практичні проблеми міжнародного співробітництва України з Європолем під час кримінального провадження.....	70
2.3. Перспективи подальшого міжнародного співробітництва України з Інтерполом та Європолем під час кримінального провадження.....	75
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89
ДОДАТКИ.....	103

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол;
- Європейське поліцейське управління – Європол;
- Міжнародну комісію кримінальної поліції – МККП або міжнародна комісія;
- Економічна і соціальна рада Організації Об'єднаних Націй – ЕКОСОП ООН;
- Організація Об'єднаних Націй – ООН;
- Національна поліція України – Нацполіція;
- Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України – ДМПС;
- Конвенція на підставі статті К.3 Договору про Європейський Союз щодо створення Європейського поліцейського відомства – Конвенція про Європол;
- Рішення Ради Європи № 2009/371/ЈНА про створення Європейського поліцейського відомства (Європол) – Рішення Ради Європи;
- Рада міністрів з питань юстиції і внутрішніх справ – Рада або Рада міністрів;
- Регламент № 2016/794 про Агентство Європейського Союзу із співробітництва правоохоронних органів (Європол) та заміну і скасування рішень Ради № 2009/371/ЈНА, № 2009/934/ЈНА, № 2009/935/ЈНА, № 2009/936/ЈНА та № 2009/968/ЈНА – Регламент № 2016/794;
- Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво – Угода або Угода про співробітництво;
- Служба безпеки України – СБУ;

- Кримінальний процесуальний кодекс України – КПК України;
- Інструкція про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол – Інструкція;

- Офіс Генерального прокурора – ОГП;
- Міністерство юстиції України – Мін’юст;
- Спільна слідча група – ССГ;
- Група реагування на інциденти – ГРІ;
- Парламентська асамблея Ради Європи – ПАРЕ;
- Угода про створення спільної слідчої групи – угода про ССГ.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У епоху стрімких глобалізаційних та інтеграційних процесів у світі велике значення має налагодження ефективного співробітництва держав та міжнародних організацій у низці важливих національних та міжнародних питань. Особливої уваги потребує співпраця у правоохоронній сфері. Це зумовлено в першу чергу тим, що злочинність як негативне соціально-правове явище набуває поширення не лише на державному, а й на міждержавному рівні. Невпинне зростання рівня транснаціональної організованої злочинності спонукає держави та міжнародні організації до налагодження тісного співробітництва у правоохоронній сфері.

На теперішній час Україна співпрацює зі значною кількістю держав та міжнародних (у тому числі європейських) організацій з питань підтримки у запобіганні, виявленні та боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами міжнародної злочинності. Останні, у свою чергу, складають величезний пласт системи міжнародного кримінального співробітництва.

У межах цієї роботи досліджуватимуться питання співробітництва компетентних правоохоронних органів України з Міжнародною організацією кримінальної поліції (надалі – «Інтерпол») та Європейським поліцейським управлінням (надалі – «Європол»).

Ще з перших років незалежності Україна докладала значних зусиль задля інтеграції у європейський та світовий політичний, економічний і правовий простір. Водночас через брак чіткої загальнодержавної стратегії та єдності суспільної думки входження України у сферу міжнародного співробітництва відбувалось досить повільно та невпевнено. Усе змінилось в результаті доленосних для нашої держави подій 2014 року, пов'язаних з анексією Кримського півострова та введенням військ Російської Федерації на територію Донецької та Луганської областей, та початком повномасштабної війни зі східними сусідами 24 лютого 2022 року.

За час активної триваючої фази збройного конфлікту значно ускладнилась криміногенна ситуація у нашій державі, що актуалізувала питання посилення співпраці з європейськими та міжнародними правоохоронними організаціями з метою запобігання та боротьби з транскордонною організованою злочинністю. З огляду на це, наразі існує потреба у детальному комплексному вивченні аспектів міжнародного співробітництва України з Інтерполом та Європолем, а також в удосконаленні існуючих та розробці нових ефективних способів міжнародної взаємодії.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз закономірностей функціонування сучасної системи міжнародного співробітництва Інтерполу та Європолу з правоохоронними органами України, а також розробка рекомендацій щодо підвищення його ефективності в рамках боротьби з транснаціональною злочинністю.

Завдання кваліфікаційної роботи. Для досягнення вказаної мети необхідно:

1. проаналізувати правовий статус Інтерполу та Європолу, а також їхнє місце та роль у світовій та європейській системах безпеки;
2. дослідити внутрішню структуру, завдання та основні напрями діяльності Інтерполу та Європолу у сфері боротьби зі злочинністю;
3. виокремити компетентних суб'єктів взаємодії з Інтерполом та Європолем з боку України;
4. простежити особливості та ключові відмінності у діяльності Інтерполу та Європолу, а також їхнього співробітництва з Україною;
5. дослідити основні напрями та форми міжнародного співробітництва Інтерполу та Європолу з компетентними правоохоронними органами України;
6. проаналізувати практичні результати співробітництва України з Інтерполом та Європолем;
7. дати оцінку результатів співробітництва України з Інтерполом та Європолем і сформулювати перспективи подальшої співпраці.

Об'єктом дослідження виступають відносини, що виникають у процесі співробітництва Інтерполу та Європолу з правоохоронними органами України у питаннях боротьби з транснаціональною злочинністю.

Предметом дослідження є правові основи і практика співробітництва України з Інтерполом та Європолом під час кримінального провадження.

Методи дослідження. Методологічну основу кваліфікаційної роботи становлять загальний діалектичний метод, який, у свою чергу, інтегрує інші загальнонаукові методи, що використовуються під час проведення цього дослідження, – герменевтичний, гнесеологічний та логічний методи, а також методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції. Окрім цього, у межах дослідження застосовано такі спеціально-наукові методи як системний, функціональний, статистичний, формально-логічний та інституційний.

Відповідно до поставленої мети та завдань дослідження має наступну структуру: вступ, 2 розділи, 6 підрозділів, 10 пунктів, висновки, перелік використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА МЕЖІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕРПОЛУ ТА ЄВРОПОЛУ

1.1. Правові основи та межі діяльності Інтерполу

1.1.1. Правовий статус Інтерполу та його роль у глобальній архітектурі безпеки

Вперше ідею створення міжнародної організації, яка б займалась переслідуванням злочинців, висунув видатний німецький кримінолог Франц фон Ліст у 1883 році [1, С. 14; 2, С. 524]. Проте, лише через 40 років і після багатьох міжнародних засідань та з'їздів за участю шанованих науковців, криміналістів та поліцейських діячів цю ідею вдалось втілити у життя. Так, 7 вересня 1923 року за результатами обговорення в межах II Міжнародного конгресу кримінальної поліції було створено Міжнародну комісію кримінальної поліції (надалі – МККП або міжнародна комісія) з резиденцією у Відні [1, С. 16; 2, С. 524].

Як зазначає Культенко О.В., спершу МККП відводилась роль допоміжного органу Всесвітнього поліцейського конгресу, що мав скликатись раз на кожні чотири роки. Сама міжнародна комісія працювала сесійно – засідання комісії скликались щорічно для розгляду конкретних питань, передбачених порядком денним [1, С. 17]. Головною метою діяльності МККП було сприяння ефективному співробітництву між правоохоронними органами держав. Зокрема, міжнародна комісія ставила перед собою наступні завдання:

- налагодження та підтримання прямих контактів між компетентними правоохоронними органами держав;
- співпраця щодо здійснення арештів та екстрадиції;
- обрання спільних робочих мов;
- створення відділів для боротьби з підробкою грошей, чеків та паспортів;

- співпраця з питань дактилоскопічної техніки та обліку відбитків пальців [3].

Ст. 3 Статуту МККП закріплювався дещо дискримінаційний підхід до членства в міжнародній комісії. Так, передбачався поділ усіх членів на дві категорії: офіційні та надзвичайні. Першу категорію складали усі учасники Віденського конгресу, які офіційно представляли свої держави на момент прийняття Статуту, а також представники держав, що приєднуються до складу МККП постфактум. У результаті цього здійснювалось множинне нарахування голосів на користь держав, що мали двох чи більше представників у Відні. Відповідно, це дозволяло їм здійснювати фактичний контроль над діяльністю МККП та просувати свої інтереси. При цьому надзвичайні члени, до яких входили держави, що вступили до складу міжнародної комісії після прийняття Статуту, отримували лише один голос. Однак, згодом вони і зовсім втратили право голосу, а отже і право реально впливати на процес прийняття рішень МККП [1, С. 17-18].

Окрім цього, на початковому етапі в Статуті міжнародної комісії не закріплювався строк повноважень її президента, що викликало обґрунтоване обурення з боку держав-членів та стало однією із підстав для подальшого перегляду Статуту організації-попередниці Інтерполу.

Починаючи з 1930-х років відбулась низка важливих змін у функціонуванні міжнародної комісії, спрямованих на утвердження її статусу як незалежної міжнародної організації у сфері боротьби зі злочинністю:

- створено єдиний бюджет МККП, що поповнювався за рахунок щорічних внесків держав-членів у вигляді індивідуально фіксованої суми. Розмір внеску, який повинна була зробити кожна держава-член, вираховувався у вигляді 1 швейцарський франк на 10 тис. жителів;
- закріплено незалежність міжнародної комісії від Всесвітнього поліцейського конгресу та проведено низку глибинних змін в організаційній структурі організації;

- створено власну радіомережу, що дозволила забезпечити оперативний обмін інформацією не лише в межах організації, а й між компетентними правоохоронними органами держав-членів [1, С. 20, 22]:

На жаль, за час подій Другої світової війни стрімка еволюція однієї з найперших міжнародних правоохоронних організацій тимчасово призупинилась: довгі шість років міжнародна комісія фактично існувала як прес-бюро для нацистських поліцейських відомств та використовувалась ними у злочинних цілях [1, С. 22]. Втім, після закінчення війни розпочалась нова сторінка в історії МККП.

З 22 липня 1946 року на позначення нової штаб-квартири міжнародної комісії, перенесеної до Парижа, став вживатись термін «Інтерпол», а з прийняттям нового Статуту у 1956 році організацію офіційно перейменовано у «Міжнародну організацію кримінальної поліції – Інтерпол» [1, С. 24; 4, С. 23; 5, ст. 1]. У цей же час за Інтерполом закріплено його консультативний статус як міжнародної неурядової організації, що, водночас, призвело до численних дискусій у наукових колах щодо де-юре та де-факто правового статусу Інтерполу, які тривають і донині.

Визначення статусу Інтерполу як міжнародної неурядової організації на той час було певною мірою виправданим, оскільки узгоджувалось із положенням резолюції Економічної і соціальної ради Організації Об'єднаних Націй (надалі – ЕКОСОР ООН) «Заходи для консультацій з неурядовими організаціями» від 21 червня 1946 року. Резолюцією закріплювалось, що *«будь-яка міжнародна організація, не створена на підставі міжнародного договору, повинна розглядатись саме як міжнародна неурядова організація»* [6].

Справді, Інтерпол було створено шляхом прийняття установчого документу організації – Статуту. Вважається, що делегати Всесвітнього поліцейського конгресу свідомо уникнули укладення спеціального міжнародного договору, оскільки прагнули створити міжнародну поліцейську організацію, яка була б здатна діяти на транснаціональному рівні та бути при цьому звільненою від

надмірних правових обмежень [7; 8, С. 198-199; 9, С. 255-274]. З огляду на це достатньо поверховим видається підхід, згідно з яким формальне письмове закріплення факту створення міжнародної організації не на підставі міжнародного договору розглядається як виключна підстава для віднесення її до неурядових організацій.

Поняття міжнародного договору не можна трактувати надто вузько, оскільки ним є будь-яке письмово закріплене волевиявлення двох або більше суб'єктів міжнародних правовідносин. Відповідно цим поняттям можуть охоплюватись різноманітні конвенції, хартії, а також статuti. Зокрема, на підставі статуту заснована та наразі здійснює свою діяльність одна з найважливіших міжнародних міжурядових організацій світового масштабу – Організація Об'єднаних Націй (надалі – ООН).

На жаль, у системі правових актів ООН не існує документа, що б чітко закріплював поняття та ознаки міжнародної неурядової організації для їх подальшого відмежування від схожих суб'єктів. Проте, як зазначається на офіційному сайті ООН: *«неурядова організація (НУО) – це будь-яка неприбуткова, добровільна група громадян, організована на місцевому, національному або міжнародному рівні»* [10]. Деякі науковці додатково наголошують на тому, що членами міжнародних неурядових організацій можуть бути лише фізичні або юридичні особи міжнародного та/або національного права [11, С. 171].

Найбільші дискусії виникають навколо останньої тези, а саме членства у Інтерполі [11, С. 172]. Відповідно до ч. 1 ст. 4 Статуту *«будь-яка країна може уповноважити як Члена Організації будь-який офіційний поліцейський орган, функції якого відповідають основам діяльності Організації»* [5, ч. 1 ст. 4]. Таким чином передбачається, що членство в Інтерполі можуть набувати не лише суверенні держави (характерно для міжнародних міжурядових організацій), а й уповноважені ними поліцейські (правоохоронні) органи. За рахунок цього положення створюється підґрунтя для дещо поспішної класифікації правового

статусу організації. Наприклад, на засіданні Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй від 24 квітня 1975 року Інтерпол було досить категорично названо *«приватною організацією, що маскується під bona fide міжнародну міжурядову організацію та світову поліцію»* [12, С. 46].

Водночас, виходячи з тлумачення ч. 1 ст. 4 Статуту Інтерполу можна стверджувати, що членами Інтерполу формально можуть виступати *юридичні особи публічного права* у особі як держав, так і окремих державних (правоохоронних) органів. З огляду на це вбачається, що Інтерпол доцільно розглядати як некласичну міжнародну міжурядову організацію, членами якої можуть бути органи центральної влади.

Вочевидь схожу позицію зайняли й у межах ООН:

- 20 травня 1971 року між Інтерполом та ЕКОСОП ООН укладено спеціальну угоду про співробітництво, якою де-факто визнано міжурядовий статус Інтерполу.

- 15 жовтня 1996 року Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН Інтерполу надано статус спостерігача у межах засідань Генеральної Асамблеї ООН.

Окрім цього, у самому Інтерполі організацію розглядають виключно як міжнародну міжурядову організацію [13].

Необхідно наголосити на тому, що особливий правовий статус Інтерполу передбачає, що організація не є членом та не входить до системи ООН. Інтерпол функціонує як незалежний суб'єкт міжнародного права, що наділений правом самостійно, від свого імені вступати у відносини з третіми державами та міжнародними організаціями. Це дозволяє Інтерполу ефективно здійснювати свою діяльність по всьому світу та при цьому залишатись поза межами безпосереднього втручання з боку інших глобальних організацій та інституцій.

1.1.2. Структура, завдання і напрями діяльності Інтерполу

Відповідно до ст. 5 Статуту організаційну структуру Інтерполу складають:

- Генеральна Асамблея;
- Виконавчий комітет;
- Генеральний секретаріат;
- Національні центральні бюро;
- Радники;
- Комісія з контролю файлів [5, ст. 5].

Найвищим керівним органом Інтерполу є **Генеральна Асамблея**. Вона збирається один раз на рік та складається з делегатів, що призначаються Членами Організації [5, ст. 6; 14, ч. 1 ст. 2].

Згідно зі ст. 8 Статуту до функцій Генеральної Асамблеї належить:

- виконувати обов'язки, передбачені Статутом;
- визначати принципи та запроваджувати загальні заходи, які сприятимуть досягненню цілей, визначених у статті 2 Статуту;
- розглядати та затверджувати загальну програму діяльності, підготовлену Генеральним секретарем на наступний рік;
- встановлювати інші регламентуючі положення, які вважаються необхідними;
- обирати осіб для виконання визначених Статутом функцій;
- ухвалювати резолюції та надавати рекомендації Членам з питань, які належать до компетенції Організації;
- визначати фінансову політику Організації;
- розглядати та затверджувати будь-які угоди, які мають бути укладені з іншими організаціями [5, ст. 8]:

Генеральна Асамблея фактично займається прийняттям найбільш важливих рішень, пов'язаних з політикою, ресурсами, методами роботи, фінансами,

заходами та програмами діяльності організації [1, С. 41]. Це відбувається у межах звичайних або надзвичайних засідань.

Виконавчий комітет є виборним дорадчим органом Інтерполу, який здійснює нагляд за виконанням рішень Генеральної Асамблеї та роботою Генерального Секретаря [1, С. 43; 15]. Виконавчий комітет проводить засідання щонайменше один раз на рік за скликанням Президента Організації та у свою чергу відповідає за:

- нагляд за виконанням рішень Генеральної Асамблеї;
- підготовку порядку денного сесій Генеральної Асамблеї;
- подання на розгляд Генеральної Асамблеї програми роботи або проекти, які вважає корисними;
- нагляд за діяльністю Генерального секретаря;
- виконання всіх повноважень, покладених на нього Асамблеєю [5, ст.ст. 20, 22].

До складу органу входять Президент Організації, три Віцепрезиденти та дев'ять Делегатів. При цьому Статутом передбачено, що усі члени Виконавчого комітету повинні належати до різних країн задля дотримання принципу справедливого географічного розподілу [5, ст. ст. 15].

Президент обирається на звичайних засіданнях Генеральною Асамблеєю строком на чотири роки, а Віцепрезиденти – строком на три роки [5, ст. 17; 14, ст. 40]. Для обрання Президента необхідна більшість у 2/3 голосів, у той час як усі Віцепрезиденти обираються простою більшістю.

Відповідно до ст. 18 Статуту Президент організації:

- головує на сесіях Генеральної Асамблеї та Виконавчого комітету та керує дискусіями;
- забезпечує відповідність діяльності організації рішенням Генеральної Асамблеї та Виконавчого комітету;

- підтримує, наскільки це можливо, безпосередній постійний зв'язок з Генеральним секретарем організації [5, ст. 18]:

Таким чином, з точки зору своїх функціональних обов'язків Президент Інтерполу нагадує спікера парламенту, оскільки відповідає за налагодження нормальної сесійної роботи Генеральної Асамблеї та Виконавчого комітету. Що цікаво, Президент організації працює безоплатно та неповний робочий день, водночас зберігаючи за собою штатну посаду в національному органі влади [16].

Генеральний секретаріат є адміністративним та технічним органом Інтерполу, що здійснює управління повсякденною діяльністю організації для підтримання країн-членів організації у їхній міжнародній правоохоронній діяльності. Зокрема, до його функцій належить:

- впровадження рішень Генеральної Асамблеї та Виконавчого комітету;
- робота у якості міжнародного центр боротьби із загальнокримінальними злочинами;
- робота у якості технічного та інформаційного центру;
- забезпечення ефективного управління діяльністю організації;
- підтримання контактів з національними та міжнародними установами;
- видання будь-яких публікацій, які можуть вважатися корисними;
- організація і виконання роботи секретаріату під час сесій Генеральної Асамблеї, Виконавчого комітету та будь-якого іншого органу організації;
- розробка проєкту програми роботи на наступний рік для розгляду та затвердження Генеральною Асамблеєю та Виконавчим комітетом;
- підтримання постійного зв'язку з Президентом організації [17; 5, ст. 26].

До складу Генерального секретаріату входять наступні служби та відділи:

- Служба Генерального Секретаря

Служба надає технічну та адміністративну підтримку діяльності Генерального Секретаря. Вона складається з виконавчого бюро, відділу громадських зв'язків та секретаріату.

- Адміністративний Відділ

Цей відділ є відповідальним за ведення рахунків, розподіл кадрів та устаткування, технічне забезпечення діяльності організації, підготовку засідань Генеральної Асамблеї та загальним діловодством. Адміністративний відділ включає у себе сектор підготовки документів, бухгалтерсько-фінансовий відділ, службу безпеки, господарську службу, підрозділ кадрів та соціального забезпечення, бюро з проведення конференцій та прийому делегацій.

- Відділ зв'язку та обміну інформацією

Цей відділ займається збором інформації та веденням криміналістичних обліків. Відділ включає у себе Європейське бюро зв'язку, регіональне координаційне бюро та чотири підрозділи, кожен з яких відповідає за роботу з окремими видами злочинності.

- Відділ вивчення та реагування на повідомлення

Як вбачається із самої назви, цей відділ займається опрацюванням повідомлень та запитів з боку НЦБ у країнах-членах організації з дотриманням принципів міжнародного поліцейського співробітництва та правил захисту конфіденційної інформації.

- Служба міжнародних сповіщень

Головне завдання служби міжнародних сповіщень полягає у складенні та публікації розшукових сповіщень на основі відомостей, отриманих від НЦБ.

- Служба автоматичного розшуку та архівів

Ця служба займається електронним архівуванням усіх даних, що пов'язані зі злочинами, які входять до компетенції Інтерполу, а також обслуговуванням обладнання автоматичного розшуку. Завдяки цій службі НЦБ та інші компетентні органи користуються безперервним доступом баз даних організації [18, С. 21-22].

Ключову роль у роботі Генерального секретаріату відіграє **Генеральний секретар**, який призначається за поданням Виконавчого комітету та затверджується Генеральною Асамблеєю строком на п'ять років. Він обирається з числа осіб, що мають належний рівень компетентності у питаннях діяльності поліцейських органів. Генеральний секретар може бути переобраним лише один раз на наступний строк на п'ять років, однак повинен скласти повноваження після досягнення шістдесятип'ятирічного віку. У виняткових випадках Генеральному секретареві може бути дозволено виконувати свої повноваження у віці після шістдесяти п'яти років, однак він не може обіймати посаду після досягнення сімдесятирічного віку [5, ст.ст. 27, 28].

Відповідно до ст. 29 Статуту Генеральний секретар:

- здійснює підбір персоналу та спрямовує його роботу;
- керує справами бюджету;
- організовує та спрямовує роботу постійно діючих підрозділів відповідно до директив, затверджених Генеральною Асамблеєю та Виконавчим комітетом;
- подає Виконавчому комітетові або Генеральній Асамблеї пропозиції або проекти, які стосуються діяльності Організації [5, ст. 29].

У своїй діяльності Генеральний секретар підзвітний Виконавчому комітетові та Генеральній Асамблеї і має право брати участь у дискусіях під час сесійної роботи будь-якого з органів організації.

Надзвичайно важливим органом у складній структурі Інтерполу є **Комісія з контролю файлів**. Відповідно до своїх повноважень Комісія:

- забезпечує відповідність обробки персональної інформації організацією правилам, встановленим у цій сфері;
- здійснює консультування інших органів Інтерполу щодо різноманітних проектів, операцій, правил або інших матеріалів, що стосуються обробки інформації особистого характеру;

- здійснює обробку запитів та інформації, що міститься у файлах Інтерполу [1, С. 49; 5, ст. 36].

Комісія є єдиним органом Інтерполу, що має незалежний статус. Як зазначається у документі «Підсумки роботи Комісії з контролю за файлами Інтерполу 2003», акредитацію Комісії як незалежного органу з нагляду за обробкою персональних даних було здійснено під час закритої сесії 25-ї Міжнародної конференції комісарів із захисту даних у 2003 році. Відзначається, що Комісія є одним з найперших міжнародних органів, які отримали таку акредитацію [19]. Водночас, ця інформація потребує додаткового роз'яснення з огляду на те, що положення про незалежність Комісії було закріплено ще у першій редакції нового Статуту Інтерполу від 1956 року.

Достатньо унікальною частиною внутрішньої організаційної структури Інтерполу є **Радники**. У межах організації вони займаються консультуванням з наукових питань, виконуючи суто дорадчу роль [5, ст. 34]. За консультаціями до Радників індивідуально або колективно мають право звертатись Генеральна Асамблея, Виконавчий комітет, Президент та Генеральний секретар [14, ст. 48]. На вимогу Генеральної Асамблеї, Виконавчого комітету або Генерального секретаря Радники можуть представляти звіти або інші документи з наукових питань [14, ст. 49]. Окрім цього, вони можуть бути присутніми на засіданнях Генеральної Асамблеї у якості спостерігачів та брати участь в обговореннях [14, ст. 50]. Водночас, з огляду на особливий статус Радників, на цю посаду в організації можуть претендувати лише особи, які *«мають всесвітньо визнану репутацію в окремих сферах, що становлять інтерес для Організації»* [5, ч. 2 ст. 35].

Вкрай важливу частину складної організаційної структури Інтерполу становлять **Національні центральні бюро (надалі – НЦБ)**. Вони утворюються кожною країною-членом самостійно та номінально перебувають поза внутрішньою структурою Інтерполу. НЦБ виконують роль національних

контактних пунктів для співробітництва з Генеральним Секретаріатом організації, різними правоохоронними відомствами у межах своєї країни, а також органами інших країн, які діють як НЦБ [5, ст. 32]. НЦБ збирають та періодично передають актуальні національні відомості про злочинність до глобальних баз даних Інтерполу для їх подальшого використання у операціях з метою виявлення та арешту розшукуваних осіб. Окрім цього, НЦБ активно залучаються до роботи транскордонних операцій та розслідувань [20]. Фактично НЦБ виступають зв'язною ланкою між Інтерполом та країнами-членами організації.

Будь-яка взаємодія між НЦБ країн-членів та Інтерполом у межах міжнародного співробітництва здійснюється з використанням інформаційної системи Інтерполу. Вона включає у себе усі бази даних, комунікаційну інфраструктуру, передові сенсорні технології та інші інструменти для обробки даних [21, п. 4 ст. 1].

Загалом, з точки зору організаційної структури Інтерпол є традиційною міжнародною (міжурядовою) правоохоронною організацією з чітко закріпленою ієрархічністю своїх органів, кожен із яких формується за принципом справедливого географічного розподілу та рівномірної репрезентації країн-членів у організації, і відповідає за виконання окремих завдань, що передбачені Статутом та внутрішніми документами організації. Водночас, особливий правовий статус Інтерполу та специфіка його діяльності зумовлюють низку особливостей, найбільш характерною з яких є наявність НЦБ як особливих структурних елементів організації.

До головних завдань роботи Інтерполу належить:

- забезпечення та підтримання найширшої взаємної допомоги між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн та в дусі Загальної декларації прав людини;
- створення та розвиток всіх інституцій, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загальнокримінальних злочинів [5, ст. 2].

Центральним напрямом діяльності Інтерполу є координація міжнародного розшуку та забезпечення обміну інформацією. Інтерпол фасилітує декілька видів міжнародного розшуку, а саме: розшук осіб, викрадених і втрачених проїзних та адміністративних документів, транспортних засобів, культурних цінностей, творів мистецтва та антикваріату, зброї та інших об'єктів злочинного посягання [21; 22, С. 246; 23, С. 47].

Найбільш поширеним у практиці Інтерполу є розшук осіб. Каналами Інтерполу здійснюється три види розшуку осіб: звичайний, терміновий та змішаний. Звичайний розшук включає у себе наступні етапи:

- i. зібрання судом або органом досудового розслідування країни-члена інформації та документів, необхідних для оголошення особи в розшук, та передання їх до НЦБ;
- ii. перевірка НЦБ отриманих відомостей та складення червоного оповіщення з подальшим його направленням в Інтерпол на опрацювання;
- iii. передача Генеральним секретаріатом повідомлення у всі або деякі НЦБ країн-членів та сповіщення про початок розшуку.
- iv. Затримання та/або арешт розшукуваної особи НЦБ країни-члена з подальшим повідомленням про це Генерального секретаріату та НЦБ країни-члена, що ініціювала початок розшуку [24].

Терміновий розшук здійснюється здебільшого за «гарячими слідами» та відрізняється від звичайного тим, що запити про початок розшуку оминають Генеральний секретаріат та надсилаються НЦБ через спеціальну радіомережу Інтерполу в НЦБ інших держав. У разі, якщо протягом трьох місяців з дня оголошення термінового розшуку розшукувано особу не було виявлено та затримано, то його замінюють на звичайний [24].

Змішаний розшук має місце тоді, коли між певною країною-членом та Інтерполом не укладено двосторонній договір про правову допомогу в кримінальних справах та видачу злочинців. Під час змішаного розшуку

Генеральний секретаріат надсилає НЦБ країн-членів два види повідомлень: червоне (надсилається НЦБ країн-членів, з якими укладено такий договір) та зелене (надсилається НЦБ країн-членів, з якими такий договір не укладено) [24].

З метою розшуку осіб та обміну інформацією Інтерпол публікує спеціальні запити, які поділяються на дві групи: оповіщення та циркуляри [25, 26]. Залежно від мети та завдань виділяють 9 різновидів оповіщень:

- Червоне оповіщення, що публікується Генеральним секретаріатом за запитом НЦБ країни-члена або міжнародної організації, наділеної повноваженнями щодо розслідування та кримінального переслідування у кримінальних справах, з метою встановлення місцезнаходження та арешту розшукуваних осіб. Червоне повідомлення може бути опубліковане лише за наявності таких умов:

1. розшукувана особа вчинила «серйозний злочин загального права», що входить до переліку злочинів, зазначених у Правилах Інтерполу щодо обробки даних;

2. розшук спрямований на притягнення особи до кримінальної відповідальності, якщо мінімальний строк покарання становить не менше 2 років позбавлення волі, або на відбування покарання строком не менше 6 місяців позбавлення волі;

3. запит становить інтерес для цілей міжнародного поліцейського співробітництва.

4. особу оголошено в розшук в установленому законодавством порядку для притягнення до відповідальності/для відбуття покарання;

5. наявний дійсний ордер на арешт (ухвала суду про застосування до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою) [25, ст. 82-95; 26; 27].

- Синє оповіщення, що публікується з метою отримання додаткової інформації про особу, яка становить інтерес в межах кримінального розслідування, встановлення її місцезнаходження або ідентифікації.
- Зелене оповіщення, що публікується з метою попередження про злочинну діяльність особи.
- Жовте оповіщення, що публікується з метою встановлення місцезнаходження зниклої безвісти особи або особи, яка не може себе ідентифікувати.
- Чорне оповіщення, що публікується з метою ідентифікації невпізнаних трупів.
- Пурпурне оповіщення, що публікується з метою попередження про способи, предмети вчинення злочину, методи приховування злочину та/або для запиту інформації про злочин для розкриття або надання допомоги у розслідуванні.
- Помаранчеве оповіщення, що публікується з метою інформування про подію, особу, об'єкт, процес або спосіб дії, які становлять безпосередню загрозу громадській безпеці та можуть спричинити серйозну шкоду майну або заподіяти шкоду людям.
- Спеціальне оповіщення Інтерполу та Ради безпеки ООН, що публікується з метою інформування членів Інтерполу про те, що на ту чи іншу фізичну або юридичну особу накладено санкції Ради Безпеки ООН.
- Оповіщення про викрадені культурні цінності, що публікується з метою встановлення місцезнаходження творів мистецтва або предметів, які становлять культурну цінність, або для ідентифікації таких предметів.

Потрібно зауважити, що відкритими для громадськості є лише червоні, жовті та спеціальні оповіщення. Усі інші оповіщення доступні лише для внутрішнього користування.

Циркулярні оповіщення (циркуляри) складають систему особливих видів запитів про міжнародну співпрацю, що мають на меті розшук, затримання арешт, обмеження пересування осіб, встановлення їх місцезнаходження тощо [25, п. 1 ст. 97; 26]. За своєю суттю та спрямуванням циркуляри є схожими до червоних оповіщень, але на відміну від останніх вони не публікуються Інтерполом на запит країни-члена, а поширюються НЦБ самостійно відповідними каналами організації чітко визначеному колу країн-членів [28, С. 4; 29].

Не менш важливим напрямом діяльності Інтерполу, що безпосередньо пов'язаний із веденням розшукової діяльності, є кримінальна реєстрація та облік. Об'єкт кримінальної реєстрації складають відомості про міжнародних злочинців та злочини, що мають міжнародний характер [30]. За кожним видом кримінальної реєстрації ведуться спеціальні бази даних, яких наразі налічується 19. Серед основних, зокрема:

- Центральна база даних Інтерполу (база «номінальних даних»). Вона містить усю актуальну в межах розшукової діяльності інформацію, в тому числі криміналістичного характеру, про міжнародних злочинців, зниклих безвісти осіб та трупів.
- Міжнародна база даних з матеріалами про випадки сексуальної експлуатації дітей.
- База даних ДНК-профілів, відбитків пальців та база даних системи розпізнавання облич.
- Бази даних викрадених, втрачених, анульованих або недійсних адміністративних документів, проїзних документів та документів, що посвідчують особу.
- База даних транспортних засобів.
- База даних викрадених творів мистецтва.
- База даних нелегально набутої зброї.

- Інші бази даних [21; 30].

Окремий напрям діяльності Інтерполу складає навчальна робота, що проводиться як зі штатними працівниками організації, так і з правоохоронцями компетентних державних органів країн-членів у межах різноманітних семінарів, практичних курсів та інших видів навчальної діяльності. Усі навчальні семінари проводяться децентралізовано через так звану Глобальну академію Інтерполу – мережу регіональних навчальних організацій. При цьому Інтерполом розроблено серйозну систему контролю якості навчання: навчальні програми проходять багатоступеневу перевірку на предмет їх відповідності стандартам Інтерполу. Після затвердження вони отримують спеціальні сертифікати та вносяться до центрального репозиторію перевірених навчальних матеріалів. Також проводиться сертифікація усіх офіційних інструкторів Інтерполу, що мають право займатись викладацькою діяльністю у межах організації [31].

Таким чином, головна роль Інтерполу полягає у координації роботи компетентних правоохоронних органів країн-членів, які виконують роль НЦБ Інтерполу, налагодженні їхньої взаємодії, а також зборі, обліку та переданні інформації, пов'язаною з транснаціональною злочинністю, та, що найголовніше, у забезпеченні міжнародного розшуку осіб та предметів. Окремо слід зауважити, що Інтерпол безпосередньо не виконує поліцейські функції, а лише виступає допоміжним суб'єктом, діяльність якого спрямована на забезпечення максимально ефективної взаємодії з та між правоохоронними органами країн-членів у питаннях боротьби зі злочинністю.

1.1.3. Міжнародне співробітництво України з Інтерполом: правовий базис, межі та компетентні суб'єкти взаємодії

Передумовою для налагодження відносин міжнародного поліцейського співробітництва з Інтерполом є набуття державою членства в організації. Це здійснюється шляхом подання уповноваженим державним органом офіційного

звернення на ім'я Генерального секретаря. Надалі рішення про набуття членства ухвалюється Генеральною Асамблеєю більшістю у дві третини голосів [5, ч. 2 ст. 4]. Безпосередня ж взаємодія з компетентними органами Інтерполу (насамперед Генеральним секретаріатом) та відповідними правоохоронними органами інших країн через інформаційно-технічні ресурси організації здійснюється НЦБ у країнах-членах.

Перші контакти українських правоохоронних органів з Інтерполом мали місце ще у 1990 р., однак відбувались через відповідні структури СРСР [32]. Так, Постановою Ради Міністрів СРСР № 338 від 07.04.1990 року було прийнято рішення про вступ до Інтерполу, а також закріплено план зі створення НЦБ СРСР, направлення окремих співробітників НЦБ СРСР до штаб-квартири Інтерполу та розробки проекту відповідного нормативно-правового акту про правові засади участі СРСР в організації [33, п.п. 1-5]. Втім, втілити цей план через об'єктивні причини не вдалось.

Через рік після проголошення Незалежності України 30 вересня 1992 року за ініціативи Міністерства внутрішніх справ України, підтриманої Міністерством юстиції, Міністерством закордонних справ та Службою безпеки, від імені Уряду було подано заявку до Генерального секретаріату Інтерполу про вступ України до організації [34]. Згодом, на 61-ї сесії Генеральної Асамблеї Інтерполу від 4-10 листопада 1992 року заявку було задоволено, а Україну офіційно прийнято до Міжнародної організації кримінальної поліції [35, С. 86].

У зв'язку із вступом України до Інтерполу Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 р. № 220 затверджено Положення про Національне центральне бюро Інтерполу та закріплено, що взаємодію правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, координує НЦБ [36]. На момент прийняття Постанови виконання

функцій НЦБ Інтерполу в Україні було покладено на Міністерство внутрішніх справ України у особі робочого апарату Укрбюро Інтерполу.

Надалі Постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2012 р. № 532 Положення скасовано, а Наказом Міністерства внутрішніх справ від 22 червня 2012 року № 560 затверджено нове Положення про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу, яким деталізовано правовий статус, завдання, функції, а також питання організації та забезпечення діяльності Робочого апарату [37; 38]. Врешті, Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 968 виконання функцій НЦБ Інтерполу в Україні покладено на Національну поліцію України (надалі – Нацполіція) [39]. Таке рішення зумовлено створенням двома роками раніше Нацполіції як нового центрального органу виконавчої влади у підпорядкуванні Міністерства внутрішніх справ України.

Відповідно до п.п. 32-34 Положення про Національну поліцію, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, Нацполіція:

- здійснює представництво та забезпечує виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції - Інтерполі та Європейському поліцейському офісі (Європолі);

- організовує взаємодію правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, Європолом, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу;

- використовує та надає іншим правоохоронним органам України доступ до інформаційно-телекомунікаційних систем і банків даних Інтерполу та Європолу, а також вносить до цих банків даних інформацію правоохоронних органів України [40, п.п. 32-34 п. 4].

Окрім цього, відповідно до Переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов'язань, що впливають із членства України в міжнародних організаціях, затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 р. № 1371, Нацполіцію визначено головним центральним органом виконавчої влади України, відповідальним за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в Інтерполі [41; 42, С. 192].

Водночас, у складі Нацполіції знаходиться спеціальний підрозділ, що безпосередньо здійснює функції НЦБ Інтерполу в Україні від імені державного органу. Станом на сьогодні таким підрозділом є Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України (надалі – ДМПС). Як зазначається у положенні про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, що затверджений Наказом Нацполіції від 06 лютого 2018 року № 111: *«ДМПС [...] забезпечує планування, організацію, взаємодію та координацію дій структурних підрозділів апарату Національної поліції України, територіальних та міжрегіональних територіальних органів поліції та інших органів державної влади України щодо здійснення міжнародного співробітництва з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань, що належать до компетенції поліції, Інтерполу та Європолу, а також реалізацію повноважень щодо здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Інтерполі та Європолі, повноважень Національної поліції України як Національного центрального бюро Інтерполу та Національного контактного пункту Європолу в Україні»* [43].

Таким чином, ДМПС Нацполіції є центральним координаційним підрозділом з усіх питань міжнародного співробітництва у правоохоронній сфері, що може взаємодіяти з компетентними органами Інтерполу напрямку. Однак, право на використання інформаційної системи Інтерполу з метою співпраці з Інтерполом та НЦБ інших країн-членів організації через ДМПС також мають:

- Державне бюро розслідувань;
- Державна кримінально-виконавча служба України;

- Державна міграційна служба України;
- Державна митна служба України;
- Державна прикордонна служба України;
- Державна фіскальна служба України;
- Національне антикорупційне бюро України;
- Служба безпеки України;
- Офіс Генерального Прокурора;
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура;
- Інші органи прокуратури України [44, Розділ I п. 1]

Використання інформаційної системи Інтерполу кожним із наведених вище правоохоронних органів України найчастіше здійснюється опосередковано у формі надсилання відповідних запитів/звернень до ДМПС як центрального уповноваженого підрозділу по взаємодії з Інтерполом. ДМПС розглядає запити на предмет їхньої відповідності чинному законодавству України, Правилам Інтерполу та низці формальних вимог і у разі встановлення відповідності направляє аналогічні звернення в Інтерпол задля отримання запитуваної інформації [44, Розділ II п. 4, 5].

Компетентному правоохоронному органу може бути надано прямий доступ до інформаційної системи Інтерполу, однак для цього йому необхідно звернутись із відповідним запитом до ДМПС та обґрунтувати необхідність і доцільність отримання такого доступу. Надання прямого доступу до інформаційної системи Інтерполу відбувається на підставі угоди, укладеної між Нацполіцією та правоохоронним органом України відповідно до правил Інтерполу [44, Розділ II п. 4, 5].

Контроль за виконанням зобов'язань, які випливають із членства України в Інтерполі здійснюють Нацполіція в особі ДМПС, а також Міністерство внутрішніх справ, Державна прикордонна служба, Міністерство охорони здоров'я та Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками [44].

Відповідно до п. 3 Порядку участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 року № 1371, ці органи зобов'язані в межах своїх повноважень:

- ефективно використовувати потенційні можливості зазначених організацій з метою зміцнення національної безпеки України, забезпечення її політичних, соціально-економічних та екологічних інтересів, прискорення економічних реформ;

- забезпечувати виконання зобов'язань, що випливають із членства України в цих організаціях;

- вживати заходів до забезпечення своєчасної сплати внесків до бюджетів міжнародних організацій згідно з умовами участі в них;

- стежити за дотриманням прав Української Сторони, що випливають із членства України в міжнародних організаціях, а також за виконанням іншими членами міжнародних організацій їх зобов'язань [44, п. 3].

1.2. Правові основи та межі діяльності Європолу

1.2.1. Правовий статус Європолу та його місце в європейській системі безпеки

Ідею створення Європейського поліцейського управління закріплено у ч. 9 ст. К.1 Маастрихтського договору (Договору про утворення Європейського Союзу) від 07 лютого 1992 року з метою налагодження поліцейського співробітництва у межах ЄС щодо питань боротьби з тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими тяжкими формами міжнародної злочинності, окремих аспектів митного співробітництва та організації загальносоюзної системи обміну інформацією [45, ч. 9 ст. К.1].

На початковому етапі Європолу відводилась роль спеціалізованого координаційного підрозділу з протидії наркоторгівлі (Europol Drugs Unit - EDU) [46, С. 148]. Відповідно до ч. 2 ст. 2 Спільних Дій від 10 березня 1995 року, прийнятих Радою ЄС на основі статті К.3 Договору про Європейський Союз, даний підрозділ був покликаний діяти як неоперативна група для обміну та аналізу інформації та розвідувальних даних, як тільки вони зачіпають інтереси двох чи більше держав-членів, щодо:

- незаконного обігу наркотиків;
- незаконного обігу радіоактивних та ядерних речовин;
- злочинів, пов'язаних з нелегальними каналами імміграції;
- незаконного обігу транспортних засобів;
- залучених злочинних організацій та пов'язаної з ними діяльності щодо відмивання грошей [47, ч. 2 ст. 2].

Спільними Діями від 16 грудня 1996 року, прийнятими Радою ЄС на основі статті К.3 Договору про Європейський Союз щодо розширення мандата, наданого підрозділу по протидії наркоторгівлі, зазначений перелік доповнено торгівлею людьми [48, ст. 1].

Підрозділ з протидії наркоторгівлі здійснював свою діяльність з 1995 по 1999 рік, проте у зв'язку з об'єктивною необхідністю чіткого закріплення його правового статусу та розширення компетенції 26 липня 1995 року представниками європейських держав було прийнято Конвенцію на підставі статті К.3 Договору про Європейський Союз щодо створення Європейського поліцейського відомства (надалі – «Конвенція про Європол»).

Новостворений Європол розпочав свою діяльність 1 липня 1999 року як міждержавна правоохоронна організація, наділена повною правосуб'єктністю [49, ч. 1 ст. 26]. Частиною 2 ст. 26 Конвенції про Європол передбачалось, що *«Європол користується в кожній державі-члені найбільш широкою правоздатністю, доступною для юридичних осіб відповідно до законодавства цієї держави»*.

Європол може, зокрема, набувати та розпоряджатися рухомим чи нерухомим майном та бути стороною у судовому розгляді» [49, ч. 2 ст. 26].

На відміну від спеціалізованого підрозділу по протидії наркоторгівлі, який до цього виконував свої повноваження з Гааги в якості неоперативної групи, Конвенція про Європол зобов'язала держав-членів створити спеціальні національні підрозділи як органи зв'язку між Європолом та компетентними національними органами. Ці підрозділи повинні були направляти до штаб-квартири організації офіцерів зв'язку для допомоги у налагодженні інформаційно-довідкового обміну між органами кримінального переслідування держав-членів. Таким чином, Конвенцією про Європол створено *постійну загальноєвропейську організацію* з метою налагодження більш тісного та якісного співробітництва європейських держав у сфері боротьби зі злочинністю.

Разом з тим, створення та функціонування Європолу на цьому етапі було ускладнено низкою обставин, про які зазначають, зокрема, Передерій О.С. та Григоренко Є.І.:

По-перше, ч. 2 ст. 35 Конвенції про Європол створювався загальний бюджет організації, що поповнювався за рахунок непропорційних фінансових внесків держав-членів. При цьому, розмір внесків обраховувався виходячи із загальної суми їхнього валового національного продукту за попередній рік. Таким чином, від економічного успіху держави-члена прямо залежав розмір внеску, який їй доводилось робити до бюджету організації. Це викликало обурення як з боку фінансово спроможних держав, так і з боку держав, для яких розмір внесків видавався занадто обтяжливим, що в результаті призводило до конфліктних ситуацій між державами-членами та негативно впливало на роботу самої організації.

По-друге, ст. 45 Конвенції про Європол передбачалось, що створення Європолу відбувається шляхом ратифікації Конвенції кожною з держав-членів з наступним укладенням між ними відповідних договорів. З огляду на цю досить

складну та часозатратну процедуру, а також враховуючи стрімке розширення ЄС у 1990-х роках, сама Конвенція про Європол вступила в дію лише 1 липня 1999 року.

По-третє, нормативно-правове забезпечення діяльності Європолу передбачало внесення змін до Конвенції про Європол. Цьому передувала непроста і тривала процедура розробки і подальшої ратифікації відповідних змін країнами-членами ЄС. Непоодинокими були випадки затягування процесу ратифікації окремими державами, що вносило додаткові труднощі до без того складної процедури. У результаті знижувався загальний рівень оперативності та ефективності роботи організації [50, С. 62].

З метою розв'язання вищенаведених проблем уже через 11 років ухвалено Рішення Ради Європи № 2009/371/JHA про створення Європейського поліцейського відомства (Європол) (надалі – «Рішення Ради Європи»), яким припинено дію Конвенції.

Рішенням Ради Європи Європол повністю інтегровано в організаційно-правовий механізм ЄС та закріплено його статус як центрального органу забезпечення правопорядку на рівні ЄС.

Набуття Європолом оновленого правового статусу як самостійного підрозділу ЄС змінило джерело його фінансування. Відтепер фінансування діяльності Європолу здійснюється із загального бюджету ЄС. Відповідно до п. 5 преамбули Рішення, такий підхід покликаний посилити роль Європейського парламенту у контролі за Європолом [51].

Рішенням Ради Європи Європол наділено повною міжнародною правосуб'єктністю. Зокрема, за Європолом закріплено право набувати або відчужувати рухоме та нерухоме майно, а також виступати стороною в суді [51, ч. 1, 2 ст. 2]. Окрім цього, відповідно до ч. 1 ст. 23 Рішення Ради Європи, Європол вперше наділено правом самостійно, від свого імені вступати у відносини з третіми державами (як державами-членами, так і державами, що не входять до

ЄС), а також міжнародними організаціями (наприклад, з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом), та укласти з ними договори [51, ч. 1 ст. 23].

Як слушно зазначають Волеводз А.Г. та Дамірчієв Е.І.О, такі особливості правового статусу Європолу є винятком із загального принципу єдиної правосуб'єктності ЄС, відповідно до якого під час укладення міжнародних договорів та в інших правовідносинах він виступає як єдине ціле [52, С. 15]. Особливий правовий статус Європолу дозволяє йому виконувати свої функції самостійно та без надмірного впливу з боку керівних органів Союзу, що значно підвищує його ефективність як центральної правоохоронної структури в межах ЄС.

1.2.2. Структура, завдання і напрями діяльності Європолу

У своїй діяльності Європол підзвітний Раді міністрів з питань юстиції і внутрішніх справ (надалі – «Рада» або «Рада міністрів»). Разом з Європейським парламентом Рада затверджує бюджет Європолу, а також визначає його структуру, сферу діяльності та завдання шляхом ухвалення відповідних регламентів [53; 1, ч. 2 ст. 88].

Європол реалізує свої функції та повноваження через органи, статус яких закріплено у Регламенті № 2016/794 про Агентство Європейського Союзу із співробітництва правоохоронних органів (Європол) та заміну і скасування рішень Ради № 2009/371/ЈНА, № 2009/934/ЈНА, № 2009/935/ЈНА, № 2009/936/ЈНА та № 2009/968/ЈНА (надалі – «Регламент № 2016/794»). Такими органами є Адміністративна Рада та Виконавчий Директор, а також інші консультативні органи (спеціалізовані експертні центри ЄС) [54, п. (s) ч. 1 ст. 11].

Адміністративна Рада є вищим керівним органом Європолу. До неї входить по одному представнику від кожної держави-члена та один представник Європейської Комісії. Очолює Адміністративну Раду представник держави-члена,

яка займає місце голови Ради ЄС. Він разом з заступником обирається строком на вісімнадцять місяців [54, ч. 1 ст. 11, ч. 1 ст. 13].

Відповідно до Регламенту № 2016/794 Адміністративна Рада здійснює низку функцій, зокрема:

- щороку ухвалює багаторічну робочу програму Європолу та його робочу програму на наступний рік;
- затверджує річний бюджет Європолу та виконує інші функції, пов'язані з його дотриманням;
- ухвалює керівні принципи, що визначають процедуру обробки інформації Європолом;
- за пропозицією Виконавчого Директора приймає рішення про заснування внутрішніх структур Європолу;
- ухвалює внутрішні правила та процедури, включно з положеннями, що стосуються завдань і функціонування свого секретаріату;
- приймає інші внутрішні правила [54, ч. 1 ст. 11].

Таким чином, Адміністративна Рада фактично є головним керівним органом Європолу, що здійснює загальний внутрішній контроль за його діяльністю.

Виконавчий Директор є найвищим одноосібним органом оперативного управління та законним представником Європолу. Він призначається на 4 роки і може бути відсторонений від посади Радою ЄС, а у своїй діяльності підзвітний Адміністративній раді.

До обов'язків Директора входить, зокрема:

- повсякденне управління Європолом;
- внесення пропозицій до Адміністративної Ради про створення внутрішніх структур Європолу;
- виконання рішень, прийнятих Адміністративною Радою;
- інформування Адміністративної Ради щодо реалізації стратегічних та оперативних пріоритетів ЄС у сфері боротьби зі злочинністю;

- виконання інших завдань відповідно до Регламенту [54, ч. 5 ст. 16].

У підпорядкуванні Виконавчого директора перебуває три заступники, які здійснюють контроль за роботою трьох департаментів (директоратів) Європолу, до яких належать:

1. Операційний департамент;
2. Департамент внутрішнього управління;
3. Департамент з загальних питань [55].

Ключову роль у роботі агентства відіграє його Операційний департамент, до складу якого входить операційний центр, що є центром обміну інформацією між Європолом, державами-членами ЄС та третіми сторонами щодо кримінальних правопорушень. На операційний центр Європолу покладено наступні завдання:

- отримання та опрацювання основного масиву інформації між Європолом та його партнерами;
- оцінка оперативної та стратегічної інформації та подальше її внесення до інформаційних систем (платформ) Європолу;
- підтримка спільних правоохоронних операцій;
- здійснення аналітичної роботи щодо перевірки інформації, що дозволяє виявити нові тенденції та події у протидії злочинності [56, С. 174; 55].

У розпорядженні операційного центру перебуває інформаційна система Європолу – центральна база даних організації. Вона містить інформацію про тяжкі міжнародні злочини, підозрюваних і засуджених осіб, кримінальні структури, правопорушення та засоби, які використовувалися для їх вчинення. Це довідкова система, яка надає змогу перевірити, чи доступна інформація про той чи інший об'єкт інтересу поза межами національної чи організаційної юрисдикції [58]. Безпосередній доступ до бази даних мають національні підрозділи, офіцери зв'язку, Виконавчий Директор, заступники Директора та уповноважені служби Європолу [59].

До складу Операційного департаменту належать також чотири інших спеціалізованих центри Європолу:

- Європейський центр по боротьбі з організованою злочинністю;
- Європейський центр по боротьбі з кіберзлочинністю;
- Європейський по боротьбі з тероризмом;
- Європейський центр по боротьбі з фінансовими та економічними злочинами [55].

Зазначені центри надають підтримку правоохоронним органам країн-членів ЄС у розбудові потенціалу та підготовці кадрів, забезпечують зв'язок між наявним фінансуванням ЄС та партнерами з правоохоронних органів, а також централізовано надають високотехнологічні послуги для підтримки національних розслідувань відповідно до своєї компетенції [60].

На відміну від Операційного департаменту, що орієнтований на зовнішню діяльність Європолу, Департамент внутрішнього управління та Департамент з загальних питань займаються насамперед внутрішніми організаційно-правовими питаннями поліцейського управління.

Так, із наявної на офіційному сайті Європолу інформації вбачається, що головним завданням Департаменту внутрішнього управління є нормативно-правове та безпекове забезпечення діяльності Європолу шляхом прийняття внутрішніх правил та регламентів [55; 61, 62].

Водночас, Департамент з загальних питань є відповідальним за:

- реалізацію заходів, спрямованих на зміцнення інформаційного потенціалу Європолу;
- надання допомоги директору з інформаційних технологій у виконанні покладених на нього/неї завдань;
- планування та моніторинг ініціатив Європолу;

- розробку, впровадження та застосування критично важливих технологічних засобів і рішень для підтримання основної місії та допоміжних процесів Європолу;

- планування та моніторинг фінансових і людських ресурсів Європолу на корпоративному рівні;

- управління набором, адмініструванням і розвитком персоналу Європолу;

- розробку та впровадження внутрішніх правил і процедур, пов'язаних з фінансовим плануванням, моніторингом та адмініструванням [63].

Особливої уваги заслуговують національні відділи зв'язку, що є об'єднувальною ланкою між Європолом і компетентними службами держав-членів ЄС [58]. У національних відділах зв'язку працюють спеціальні службові особи держав-членів – офіцери зв'язку. Вони відповідають за обмін інформацією між Європолом та відділами зв'язку у своїх державах. При цьому офіцери зв'язку не підпорядковані Європолу та керівним органам, а діють відповідно до законодавства своєї держави-члена [58]. Контроль за роботою національних відділів зв'язку здійснюють їхні керівники, що за власною ініціативою або на вимогу Адміністративної Ради чи Виконавчого Директора надають інформаційну та іншу допомогу Європолу з оперативних питань [59].

Таким чином, структура Європолу з організаційно-функціональної точки зору нагадує структуру класичної міжнародної організації, що неодмінно має визначені цілі своєї діяльності, сферу компетенції, функції, а також, що найголовніше, організаційну структуру з чіткою ієрархічністю та субординацією своїх органів. При цьому мають місце особливості, що зумовлені особливим статусом Європолу.

Згідно з ч. 1 ст. 3 Регламенту № 2016/794, центральним напрямом діяльності Європолу є підтримання та зміцнення співпраці правоохоронних органів держав-членів у запобіганні та боротьбі з низкою міжнародних злочинів, віднесених до

компетенції Європолу. Регламент № 2016/794 налічує близько 30 видів таких злочинів, до яких належать зокрема:

- тероризм;
- організована злочинність;
- міжнародний обіг наркотиків;
- діяльність з відмивання грошових коштів;
- торгівля людьми;
- расизм і ксенофобія;
- підробка грошей і платіжних засобів;
- кіберзлочинність;
- геноцид, злочини проти людяності та військові злочини.

Окрім цього, правоохоронна діяльність Європолу поширюється також на пов'язані кримінальні правопорушення, а саме:

- отримання засобів для наступного вчинення діянь, що належать до компетенції Європолу;
- сприяння або наступного вчинення діянь, що належать до компетенції Європолу;
- забезпечення безкарності осіб, які вчиняють діяння, що належать до компетенції Європолу;

Відповідно до покладених завдань діяльність Європолу базується головним чином на всебічній підтримці співробітництва між правоохоронними органами держав-членів шляхом:

- сприяння обміну інформацією між управлінням та офіцерами зв'язку, відрядженими до Європолу державами-членами у якості представників компетентних національних правоохоронних органів;
- забезпечення оперативного аналізу і підтримки операцій в державах-членах;

- надання експертної і технічної підтримки для проведення розслідувань та операцій в ЄС під наглядом та за юридичною відповідальністю держав-членів;
- складання стратегічних звітів (наприклад, оцінок загроз) і аналізу злочинності на основі інформації та розвідувальних даних, отриманих від держав-членів чи з інших джерел;
- надання допомоги у гармонізації методів розслідування в державах-членах, організація інформаційних заходів для співробітників правоохоронних органів ЄС з метою підвищення їх обізнаності та допомоги у розслідуванні транснаціональних злочинів та міжнародних справ;
- виконанні інших завдань, необхідних для досягнення мети, зазначеної у ст. 3 Регламенту № 2016/794 [64].

Таким чином, діяльність Європолу має здебільшого інформаційно-технічний характер, та спрямована на забезпечення успішної взаємодії між державами-членами з питань правоохоронної діяльності. При цьому, як впливає із наведених вище завдань та повноважень Європолу, він може виступати як у допоміжній ролі, так і у ролі фасилітатора. Важливо зазначити, що Європол не наділений повноваженнями здійснювати досудові розслідування, а лише може сприяти у цьому компетентним правоохоронним органам держав.

1.2.3. Міжнародне співробітництво України з Європолом: правові основи, межі та компетентні суб'єкти взаємодії

Співпраця Європолу з правоохоронними органами держав здійснюється на основі оперативних та стратегічних угод. Оперативні угоди укладаються з метою налагодження співпраці у боротьбі з транснаціональною злочинністю шляхом обміну стратегічною, технічною та іншою інформацією, включно з персональними даними. Стратегічні угоди схожим чином регулюють питання, пов'язані з обміном релевантною інформацією у сфері міжнародної злочинності, однак не передбачають обміну персональними даними [65].

На офіційному сайті Європолу зазначається, що «з 1 травня 2017 року Європол не укладає угоди, які дозволяють обмін персональними даними, однак агентству дозволяється укладати так звані робочі домовленості, які, подібно до стратегічних угод, регулюють практичні аспекти обміну неперсональними даними та регулюють усі практичні аспекти співпраці» [65]. Проте, низка чинних робочих домовленостей Європолу, укладених після 1 травня 2017 року, все ж містить положення, які безпосередньо врегульовують питання обміну персональними даними [66, ст. 9; 67, ст. 12; 68, ст. 9]. Отже, такі домовленості, будучи одними із основних видів угод, якими наразі врегульовуються практичні аспекти співпраці Європолу з належними суб'єктами міжнародного права, значною мірою дублюють правову природу та призначення саме оперативних угод.

Співробітництво Європолу з правоохоронними органами України здійснюється на підставі Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво від 14 грудня 2016 року (надалі – «Угода» або «Угода про співробітництво»), якою припинено дію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 4 грудня 2009 року.

Головним завданням Угоди є встановлення відносин співробітництва між Україною та Європолом з метою підтримки України та держав-членів Європейського Союзу в запобіганні і боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами міжнародної злочинності шляхом обміну інформацією [69, ст. 1].

Станом на сьогодні співробітництво України з Європолом в рамках Угоди про співробітництво стосується 26 видів тяжких злочинів, на які поширюється компетенція Європолу. Цей перелік фактично дублює положення Регламенту № 2016/794, за винятком таких злочинів як:

- сексуальне насильство та експлуатація, у тому числі матеріали, що містять насильство над дітьми та домагання для сексуальних цілей;
- геноцид, злочини проти людяності та військові злочини;
- злочини проти фінансових інтересів Союзу;
- інсайдерські операції та маніпулювання ринком;

Таким чином, співпраця України з Європолем здійснюється насамперед за рахунок обміну розвідувальною, стратегічною і технічною інформацією. Водночас, співробітництво може включати обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, методів запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях [69, ст. 4].

Окремі аспекти співробітництва України з Європолем регулює також низка інших документів:

- Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку, який набрав чинності 13 липня 2015 року, та визначає процедурні аспекти безпечного обміну інформацією між компетентними органами України та Європолем. Меморандум зобов'язує сторін дотримуватись мінімальних вимог щодо захисту мережевих систем, що закріплені у Кодексі Зв'язку для захищеної мережі Європолу та документі «Система особливих вимог Європолу до захисту мережевих систем» (SSSR) документ № 2440-72» [70].

- Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом стосовно конфіденційності та забезпечення збереження інформації, ратифікований 21 жовтня 2021 року, що закріплює процедуру захисту інформації, обмін якою здійснюється між Україною та Європолем. Меморандум містить базові положення щодо забезпечення конфіденційності та збереження інформації з обмеженим доступом та несекретної інформації [71].

- Угода між Україною та Королівством Нідерланди про привілеї та імунітети офіцерів зв'язку, відряджених Україною до Європолу, що затверджена Указом Президента України № 452/2022 від 28 червня 2022 року, закріплює важливі гарантії безпеки та захисту українських офіцерів зв'язку під час виконання ними своїх обов'язків у Європолі. Окрім привілеїв та імунітетів, що надаються офіцерам зв'язку згідно з Віденською конвенцією про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року, останні також користуються додатковими правами на персональний захист, а також на вільне та безперешкодне здійснення необхідних комунікацій у службових цілях [72].

Відповідно до ч. 2 ст. 6 Угоди про співробітництво, обмін інформацією здійснюється між національним контактним пунктом та Європолом [69, ч. 2 ст. 6]. Національним контактним пунктом, що діє як центральний контактний пункт між компетентними правоохоронними органами України та Європолом, є ДМПС [70, абзац 1 Додатку II]. Через ДМПС координується та забезпечується взаємодія правоохоронних органів України з Європолом, а також компетентними органами зарубіжних країн з питань, що належать до сфери діяльності Європолу [73].

Саме Нацполіція, у структурі якої утворено ДМПС, є центральною ланкою у співпраці з європейським поліцейським офісом. Окрім виконання функцій, передбачених п.п. 32-34 Положення про Національну поліцію, ДМПС є суб'єктом, відповідальним за відрядження офіцерів зв'язку до Європолу та забезпечення належних умов проживання та роботи під час виконання ними своїх функцій [74].

Згідно з Угодою про співробітництво до переліку компетентних державних органів України, які можуть взаємодіяти з Європолом, також належать:

- Міністерство внутрішніх справ України;
- Адміністрація Державної прикордонної служби України;
- Служба безпеки України;
- Державна фіскальна служба України;

- Державна служба фінансового моніторингу України;
- Національне антикорупційне бюро України;
- Офіс Генерального прокурора [69, абзац 2 Додатку II].

Окрім зазначених вище державних органів, з Європолем тісно співпрацює також Державне бюро розслідувань та Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Загалом, механізм взаємодії цих органів з Європолем є майже однаковим для кожного з них. Найчастіше у внутрішній організаційній структурі органу є спеціальний відділ/департамент, на який покладається виконання завдань, пов'язаних із міжнародним співробітництвом. Разом з тим, структурні підрозділи не мають змоги напряду контактувати з Європолем чи використовувати його інформаційну систему. Відповідно, уся комунікація з процесуальних питань відбувається через ДМПС. Водночас, влаштовування робочих візитів, спільних семінарів чи навчальних курсів, обмін теоретичними та практичними знаннями у сфері протидії злочинності та інші форми позапроцесуального співробітництва з Європолем можуть здійснюватись компетентними відділами/департаментами наведених вище органів безпосередньо.

Виняток із цього правила складає Міністерство внутрішніх справ України, Адміністрація Державної прикордонної служби та Служба безпеки України (надалі – СБУ). У нормативно-правових актах, присвячених діяльності цих органів, чітко не зафіксовано, яким чином з їхнього боку здійснюється міжнародне співробітництво з Європолем, які його межі та обсяги, а також які структурні підрозділи безпосередньо відповідають за це.

Окремо слід зауважити, що станом на сьогодні Бюро економічної безпеки України, яке є правонаступником Державної фіскальної служби з питань міжнародного співробітництва щодо економічних злочинів у податковій та митній справах, співпрацює лише з Організацією економічного співробітництва та розвитку. Втім, з огляду на те, що боротьба з транснаціональною злочинністю є

пріоритетним напрямом діяльності органу, налагодження прямих каналів зв'язку з Європолем видається лише питанням часу [75].

У свою чергу співпраця Державної служби фінансового моніторингу України, яка виконує функції підрозділу фінансової розвідки та є національним центром для отримання та аналізу інформації щодо відмивання коштів, фінансування тероризму та діяльності з розповсюдження зброї масового знищення, з Європолем є досить опосередкованою та обмеженою, та зводиться переважно до відвідування спільних робочих зустрічей та семінарів. З абз. 4 п. 6 ч. 4 Положення про Державну службу фінансового моніторингу України випливає, що Європол не належить до переліку міжнародних та міжурядових організацій, встановлення відносин та подальша співпраця з якими є найбільш пріоритетною для служби [76; абз. 4 п. 6 ч. 4].

1.3. Особливості та ключові відмінності у діяльності Інтерполу та Європолу, а також їхнього співробітництва з Україною

У широкому сенсі Інтерпол та Європол є достатньо схожими міжнародними правоохоронними організаціями, оскільки, як уже було продемонстровано в підрозділах 1.1 та 1.2, обидві організації функціонують як окремі самостійні міжнародні суб'єкти, основоположною метою діяльності яких є надання допомоги державам у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Разом з тим, існує низка характерних особливостей діяльності цих організацій, що дозволяють відмежувати їх між собою:

1. Територіальна юрисдикція

Найбільш суттєвою відмінністю між Інтерполом та Європолем є територіальний масштаб їхньої діяльності. Так, Інтерпол є міжнародною правоохоронною організацією, що веде боротьбу зі злочинністю по всьому світу. На сьогодні міжнародна організація кримінальної поліції налічує 195 країн-членів,

що ефективно співпрацюють між собою, використовуючи допоміжні засоби та механізми Інтерполу. У свою чергу, Європол здійснює свою діяльність виключно під юрисдикцією ЄС.

Разом з тим, потрібно зауважити, що територіально-юрисдикційна обмеженість Європолу жодним чином не забороняє організації співпрацювати із країнами, що не є членами ЄС, або іншими міжнародними організаціями, у тому числі Інтерполом. У таких випадках Європол укладає двосторонні оперативні та стратегічні угоди, які дозволяють врегулювати окремі аспекти міжнародного співробітництва. Водночас, за своєю суттю такі угоди все ж є дещо лімітованими, оскільки не врегульовують питання участі у спільних операціях Інтерполу, роботі у спільних слідчих групах тощо (про це детальніше ітиметься у наступному розділі кваліфікаційної роботи).

2. Правовий статус та підпорядкованість

Іншою відмінністю, на якій слід зауважити, є особливості правового статусу та підпорядкованості організацій. Інтерпол є незалежною правоохоронною організацією, створеною за ініціативи урядів окремих держав, що діє на підставі Статуту. Участь країн у діяльності організації закріплюється шляхом офіційного вступу до організації, тобто набуття членства у ній. При цьому Інтерпол не є підзвітним та не підпорядковується іншим суб'єктам міжнародного права, а його діяльність обмежена лише волею держав-членів в особі виборних органів організації.

Європол також справедливо розглядається як незалежна правоохоронна організація, проте на відміну від Інтерполу він є частиною багаторівневого організаційно-правового механізму ЄС. Результатом цього є те, що впливати на роботу організації можуть лише ті держави, які є членами ЄС, оскільки саме останні формують склад усіх органів ЄС та, власне, внутрішню структуру Європолу разом з його керівними органами.

3. Напрями діяльності

Як зазначалось у підрозділах 1.1 та 1.2 цієї роботи, основною метою діяльності Інтерполу та Європолу є допомога державам у боротьбі зі злочинністю, однак способи, якими ця допомога надається, є дещо різними. Так, основний фокус роботи Інтерполу полягає у координації міжнародного розшуку осіб та предметів, а також забезпеченні супутнього обміну інформацією. При цьому система розшуку Інтерполу є надзвичайно широкою та дозволяє державам-членам організації максимально ефективно та у найкоротші строки здійснювати розшук осіб та будь-яких об'єктів злочинного посягання. Важливим підґрунтям для цього є масивна система кримінальної реєстрації та обліку.

У той же час, центральним напрямом діяльності Європолу є підтримання та зміцнення співпраці правоохоронних органів держав-членів у запобіганні та боротьбі з низкою міжнародних злочинів шляхом надання засобів для обміну оперативною, стратегічною, розвідувальною та технічною інформацією, а також наданням різносторонньої інформаційної підтримки під час кримінальних розслідувань. Потрібно зауважити, що Європол також може допомагати державам у здійсненні міжнародного розшуку, однак у цьому він є набагато більш лімітованим, аніж Інтерпол.

У контексті особливостей взаємодії Інтерполу та Європолу з державами слід зауважити, що обидві організації використовують ідентичні механізми для координації міжнародного співробітництва. Так, у номінальній структурі Інтерполу для цього введено національні центральні бюро, у той час як у Європолі – національні відділи зв'язку. Роль обох в Україні виконує ДМПС Нацполіції.

У межах першого розділу цієї роботи проаналізовано правовий статус Інтерполу та Європолу, їхнє місце та роль у світовій та європейській системах безпеки, досліджено внутрішню структуру, завдання та основні напрями діяльності організацій у сфері боротьби зі злочинністю, виокремлено компетентних суб'єктів взаємодії з боку України, а також показано особливості та

ключові відмінності у діяльності організацій. За результатами дослідження отримано наступні висновки:

Інтерпол є однією з найважливіших міжнародних правоохоронних організацій у світі, що має на меті налагодження якісної та ефективної взаємодії між органами кримінальної поліції країн-членів задля попередження та боротьби з транснаціональною злочинністю. Міжнародна організація кримінальної поліції має достатньо традиційну та притаманну більшості міжнародних організацій організаційну структуру. Її складають Генеральна Асамблея, Виконавчий комітет, Генерального секретаріат, Комісія з контролю файлів, Радники та особливі структурні елементи, що номінально знаходиться поза внутрішньою структурою організації, – Національні центральні бюро Інтерполу в кожній із країн-членів.

Центральним напрямом діяльності Інтерполу є координація міжнародного розшуку та забезпечення обміну інформацією між країнами-членами. Для цього Інтерполом розроблено унікальну систему оповіщень, що публікуються ним на запит країн-членів з метою розшуку осіб чи предметів, або для отримання додаткової інформації. Окрім цього, Інтерпол здійснює кримінальну реєстрацію та облік відомостей про розшукуваних міжнародних злочинців та злочини, що мають міжнародний характер. За кожним видом кримінальної реєстрації ведуться спеціальні бази даних. Також Інтерпол має проводити різноманітну навчальну роботу для штатних працівників організації та правоохоронців компетентних державних органів країн-членів через розгалужену мережу регіональних навчальних організацій.

Правоохоронні органи України взаємодіють з міжнародною організацією кримінальної поліції через НЦБ Інтерполу в Україні, функції якого виконує ДМПС Нацполіції. ДМПС є єдиним суб'єктом, що уповноважений взаємодіяти з Інтерполом напрямку. Водночас компетентні правоохоронні органи можуть користуватись прямим доступом до інформаційної системи Інтерполу за умови отримання відповідного дозволу від ДМПС.

Європол є центральним правоохоронним органом у складній багаторівневій структурі ЄС, наділений повною міжнародною правосуб'єктністю. З організаційно-функціональної точки зору Європол нагадує класичну міжнародну організацію. Структуру Європолу складає його Адміністративна Рада, Виконавчий Директор та три департаменти. Ключову роль у діяльності Європолу відіграє його Операційний департамент, який має у своєму розпорядженні інформаційну систему Європолу, що консолідує усю отриману інформацію у сфері транснаціональної злочинності.

Центральним напрямом діяльності Європолу є підтримання та зміцнення співпраці правоохоронних органів держав-членів у запобіганні та боротьбі з цілою низкою міжнародних злочинів, віднесених до компетенції Європолу. Це досягається шляхом надання інформаційно-технічної та оперативної допомоги запитуваним сторонам.

Європол активно співпрацює з компетентними правоохоронними органами України на підставі Угоди про співробітництво. Обмін інформацією здійснюється виключно між національним контактним пунктом, яким на сьогодні визначено ДМПС Нацполіції, та Європолом. ДМПС координує та забезпечує взаємодію правоохоронних органів України з Європолом, а також компетентними органами зарубіжних країн з питань, що належать до сфери діяльності Європолу.

Загалом Інтерпол та Європол є достатньо схожими міжнародними правоохоронними організаціями, діяльність яких спрямована на надання різносторонньої допомоги державам у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Разом з тим, можна виокремити декілька принципових відмінностей між організаціями, а саме різні межі юрисдикцій, характерні особливості їхнього правового статусу та відносин підпорядкування/підзвітності, а також дещо різні напрями діяльності та їхні межі.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ІНТЕРПОЛОМ ТА ЄВРОПОЛОМ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

2.1. Практичні аспекти міжнародного співробітництва України з Інтерполом під час кримінального провадження

2.1.1. Основні форми міжнародного співробітництва України з Інтерполом під час кримінального провадження

Загальні засади міжнародного співробітництва компетентних державних органів України з відповідними органами іноземних держав та/або міжнародними правоохоронними організаціями під час кримінального провадження закріплено у Розділі IX Кримінального процесуального кодексу України (надалі – КПК України).

Згідно зі ст. 542 КПК України міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом:

- вручення документів;
- виконання окремих процесуальних дій;
- видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення;
- тимчасової передачі осіб;
- перейняття кримінального переслідування;
- передачі засуджених осіб та виконання вироків;
- інших форм міжнародного співробітництва [77, ст. 542].

Враховуючи особливу роль Інтерполу як допоміжного суб'єкта у налагодженні ефективної співпраці між державами в особі компетентних правоохоронних органів, найбільш поширеною формою міжнародного співробітництва є **обмін розвідувальною, стратегічною і технічною**

інформацією, що є необхідним для здійснення процесуальних дій в межах конкретного кримінального провадження.

Як випливає з положень ч. 2 Розділу II Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол (надалі – Інструкція), при співробітництві правоохоронних органів України з органами Інтерполу, НЦБ іноземних держав, компетентними органами іноземних держав та міжнародними установами обмін інформацією за допомогою інформаційної системи Інтерполу може здійснюватись з метою:

- установлення місцезнаходження осіб, які розшукуються, з метою їх затримання, арешту, обмеження свободи пересування та подальшої видачі (екстрадиції);
- установлення місцезнаходження осіб чи об'єктів, що становлять інтерес для правоохоронних органів України чи інших держав-членів Інтерполу;
- розслідування злочинів, кримінального минулого або злочинної діяльності осіб;
- попередження про осіб, події, об'єкти, способи вчинення злочинів, що становлять реальну загрозу публічній безпеці та порядку й можуть завдати істотної шкоди майну чи громадянам;
- ідентифікації осіб чи невідомих трупів;
- проведення криміналістичних досліджень;
- ідентифікації загроз, організованих груп та злочинних організацій, тенденцій розвитку злочинності;
- обміну досвідом з питань боротьби із злочинністю та правоохоронної діяльності;
- надання чи отримання інформації з питань публічної безпеки і порядку [44, ч. 2 Розділу II].

Як згадувалось у попередньому розділі цієї роботи, обмін інформацією між компетентними органами держав забезпечується шляхом направлення до Генерального секретаріату Інтерполу спеціальних запитів у формі оповіщень або циркулярів. Відповідно, для отримання відомостей, передбачених у вищенаведеному положенні Інструкції, ДМПС звертається від імені України до Генерального секретаріату Інтерполу, який надалі публікує оповіщення або циркуляри та доводить інформацію до країн-членів організації.

За останніми офіційними даними станом на грудень 2021 року у інформаційній системі Інтерполу перебувало 115218 чинних оповіщень, ініційованих країнами-членами організації. Найбільшу частину від загальної кількості чинних оповіщень очікувано склали червоні оповіщення – 69274 одиниць, а найменшу – спеціальні оповіщення Інтерполу та Ради безпеки ООН – 627 одиниць. Всього за 2021 рік Інтерпол опублікував 18357 нових оповіщень та 12940 циркулярів [27].

Використання інформаційних ресурсів Інтерполу задля обміну інформацією є правом держави та залежить від кінцевої мети, що переслідується.

Наприклад, якщо ДМПС, попередньо отримавши запит з боку компетентного правоохоронного органу України, прагне здійснити попередження держав про злочинну діяльність розшукуваної особи, місцезнаходження якої не встановлено, то департаменту набагато доцільніше звернутись до Генерального секретаріату Інтерполу з запитом опублікувати зелене оповіщення. У такому разі Інтерпол за допомогою своєї інформаційної системи матиме змогу власноруч повідомити усіх 195 країн-членів організації, а у ДМПС відпаде необхідність в тому, аби надсилати повідомлення схожого змісту кожній із держав окремо. Аналогічно, своєчасна публікація з боку Інтерполу синього оповіщення дозволить у найкоротші строки отримати додаткову інформацію про особу, що розшукується правоохоронними органами України або становить інтерес в межах кримінального

розслідування, оскільки одночасно повідомлятимуться усі країни-члени організації.

Інформаційна система Інтерполу активно використовується країнами-членами, в тому числі Україною, з метою розшуку та подальшої **видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення**. Для цього в Генеральний секретаріат Інтерполу надсилається запит про публікацію червоного оповіщення разом з усією актуальною інформацією про особу, що включає:

- стислий і зрозумілий опис злочину, вчиненого особою, яка розшукується (зокрема час, місце, спосіб та інші суттєві обставини вчинення злочину), а також інформацію про особисту участь особи у вчиненні злочину, мотиви, з яких його вчинено, та завдану шкоду;
- положення статті Кримінального кодексу України, за якою кваліфікується злочин;
- відомості про максимально можливе покарання, передбачене статтею Кримінального кодексу України, призначене судом покарання або невідбуту частину покарання відповідно до вироку суду;
- місцезнаходження за кордоном особи, яка розшукується, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України, або дані, які вказують на можливе перебування за кордоном особи, яка розшукується;
- іншу інформацію та/або документи, що передбачені Інструкцією та Правилами Інтерполу [44, ч. 1 Розділ IV].

Після отримання необхідних відомостей та внесення їх до відповідної бази даних (див. п. 1.1.2 цієї роботи) Інтерпол публікує червоне оповіщення, у такий спосіб сповіщаючи всіх країн-членів, що конкретна особа розшукується у зв'язку з вчиненням кримінального правопорушення. Важливо наголосити, що Інтерпол не наділений повноваженнями вчиняти арешт – червоне оповіщення є лише заклик до інших країн посприяти в розшуку та арешті особи.

Якщо після публікації червоного оповіщення розшукувану особу буде виявлено та затримано компетентними правоохоронними органами країни-члена, то відповідне НЦБ Інтерполу сповістить про це країну-заявника, а остання матиме змогу подати супутній запит про екстрадицію цієї особи. На стадії досудового розслідування клопотання про екстрадицію особи з боку України до країни-члена направляє Офіс Генерального прокурора (надалі – ОГП) як орган прокуратури вищого рівня, а на стадії судового провадження або виконання вироку компетентним органом для направлення таких клопотань є Міністерство юстиції України (надалі – Мін'юст) [77, частини 1-3 ст. 574; 78, ч. 1 Розділу V, VI]. Надалі питання екстрадиції вирішується між компетентними органами України та країни-члена, яка здійснила затримання особи, на підставі двосторонніх договорів без залучення Інтерполу та його ресурсів. Відповідно, Інтерпол перестає бути стороною у відносинах міжнародного співробітництва між державами в момент досягнення мети публікації червоного оповіщення або набрання законної сили рішенням суду про припинення розшуку особи [44; пункти 1, 6 ч. 1 Розділу VI].

Згідно з офіційними даними у 2022 році компетентними органами України було надіслано 606 запитів про екстрадицію, 430 з яких органами прокуратури. Для порівняння, у 2021 році було надіслано лише 60 схожих запитів (11 з яких органами прокуратури) [79]. Вочевидь кратно зростання кількості запитів про екстрадицію, що надсилаються Україною, зумовлюється особливими потребами в умовах війни.

Схожий механізм взаємодії між компетентними органами України, інших країн та Інтерполом має місце й при інших формах міжнародного співробітництва, а саме **тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків.**

Окремою формою міжнародного співробітництва України з Інтерполом є **створення спільних слідчих груп** (надалі – ССГ) для досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав,

або у разі порушення інтересів цих держав [77, ч. 1 ст. 571]. Як зазначається у Заяві Інтерполу за результатами 12-ї сесії Робочої групи з міжнародного співробітництва (25-26 березня 2021 року), Інтерпол може створювати спеціалізовані групи для надання допомоги національним правоохоронним органам країн-членів у здійсненні досудових розслідувань. Вони включаються у спільні слідчі групи, створені країнами-членами, та мають на меті надання різноманітної слідчої та аналітичної підтримки для проведення розслідувань. Зокрема, групи Інтерполу можуть в режимі реального часу здійснювати пошук та перевірку інформації в базах даних організації, надавати технічні засоби слідчим для забезпечення віддаленого доступу до баз даних під час досудового розслідування, видавати оповіщення для розшуку злочинців тощо [80, С. 1-2]. Незважаючи на існування цього інструменту у контексті надання допомоги правоохоронним органам країн-членів, у вільному доступі відсутня інформація про особливості створення та функціонування спеціалізованих груп Інтерполу в межах ССГ.

2.1.2. Результати і практичні проблеми міжнародного співробітництва України з Інтерполом під час кримінального провадження

З моменту набуття Україною членства в Міжнародній організації кримінальної поліції у 1992 році досягнуто значних результатів у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю. Так, відповідно до довідкової інформації ДМПС з 2014 по 2021 роки з використанням інформаційних, технічних та інших ресурсів Інтерполу встановлено місцезнаходження 3758 осіб, підозрюваних або засуджених за вчинення злочинів, у тому числі:

- 1301 особа, які розшукувались правоохоронними органами України;
- 2229 осіб, які розшукувались іноземними державами.

- 103 особи, які розшукувались правоохоронними органами України із використанням інформаційної системи Інтерполу, але були встановлені на території нашої держави.

- 173 особи, які розшукувались як зниклі безвісти та були виявлені на території іноземних держав або України [81].

При цьому, простежується позитивна динаміка зростання обсягів міжнародного співробітництва України з іншими країнами-членами Інтерполу:

У 2014 році було опрацьовано **37420** звернень (у тому числі 16214 звернень від правоохоронних органів України та 21206 звернень правоохоронних органів іноземних держав), за якими встановлено місцезнаходження 163 осіб, підозрюваних або засуджених за вчинення злочинів [82, С. 1]. Водночас, у 2021 році кількість опрацьованих звернень сягнула **81251** (у тому числі 45192 звернень від правоохоронних органів України та 36059 звернень правоохоронних органів іноземних держав), за якими встановлено місцезнаходження 578 осіб, підозрюваних або засуджених за вчинення злочинів [83, С. 2-3].

Із усієї кількості розшукуваних правоохоронними органами України осіб, місцезнаходження яких було встановлено (всього 1301), по лінії Інтерполу здійснено екстрадицію в Україну лише 258 осіб, або 19,8% від загальної кількості [81].

Що цікаво, у довоєнний час найбільш активна співпраця каналами Інтерполу з боку України за критерієм кількості опрацьованих документів здійснювалась з Російською Федерацією – протягом 2021 року опрацьовано 6338 документів. Дещо менш плідною була взаємодія з правоохоронними органами Польщі (3061), Чехії (2873), Німеччини (2310) та Молдови (2290). Співробітництво з цими країнами здійснювалось насамперед за такими напрямками:

- шахрайство – 5461 опрацьованих документів;
- розшук транспортних засобів – 4902 опрацьованих документів;

- грабіж, крадіжка – 4751 опрацьованих документів;
- вбивство – 2804 опрацьованих документів [83, С. 2-3].

З початком збройного конфлікту обсяги міжнародного співробітництва України очікувано знизились. Так, протягом 2022 року ДМПС всього було опрацьовано **48991** запити (майже вдвічі менше, ніж у 2021 році). З огляду на об'єктивні причини будь-яка взаємодія з правоохоронними органами Російської Федерації припинилась. Однак, за винятком цього, коло найближчих партнерів залишилось незмінним, а до переліку найбільш розслідуваних кримінальних правопорушень додалась підробка документів (1155 опрацьованих документів) [84, С. 2-3]

За участю України затримано значну кількість небезпечних міжнародних злочинців та викрито злочинних угруповань. Серед найбільш гучних та показових прикладів успішного співробітництва з використанням інформаційних ресурсів Інтерполу можна виділити наступні:

– Операція з виявлення та арешту 42 учасників злочинної організації «Telegrass», що здійснювала продаж наркотичних засобів через мережу інтернет. На початку 2019 року на запит ізраїльського НЦБ Інтерполем опубліковано пурпурне оповіщення для всіх країн-членів організації з метою попередження про злочинну діяльність організації та запиту додаткової інформації про її учасників. За результатами координованої взаємодії компетентних органів держав здійснено арешти на території Німеччини, Ізраїлю та США. При цьому, в Україні виявлено та заарештовано лідера злочинного угруповання [85].

– Операція «Cyclone» з виявлення та арешту учасників злочинної організації, що займалась розповсюдженням шкідливого програмного забезпечення. Операція розпочалась з публікації Інтерполем двох червоних оповіщень на запит НЦБ Інтерполу в Сеулі та тривала близько 30 місяців. Операція стала продовженням міжнародного поліцейського розслідування низки кібератак, спрямованих проти корейських та американських приватних компаній

та навчальних закладів, що проводились злочинним угрупованням під назвою «С10р». Оператори шкідливого програмного, здійснюючи зловмисні дії з території України, блокували доступ до комп'ютерних файлів і мереж осіб, а потім вимагали гроші за відновлення доступу. Операція координувалася з Центру кібербезпеки Інтерполу в Сінгапурі, де усі зацікавлені сторони обмінювалися оперативною та розвідувальною інформацією за допомогою інформаційної системи Інтерполу. Завдяки отриманій інформації українські правоохоронці змогли здійснити обшуки понад 20 будівель та транспортних засобів, конфіскувати майно та комп'ютери, вилучити 185 000 доларів США готівкою, а також успішно провести шість арештів [86].

– Спеціальна чотириденна операція за участю 33 країн-членів Інтерполу (включно з Україною), а також Європолу, Євроюсту та Європейського агентства з прикордонної та берегової охорони Frontex. Операцію очолила цивільна гвардія Іспанії, а її координацією займалась Європейська міждисциплінарна платформа проти кримінальних загроз. Загалом, за чотири дні здійснено близько 14 мільйонів пошукових запитів у базах даних Інтерполу, перевірено понад 390000 осіб та 44000 транспортних засобів у прикордонних пунктах та ймовірних гарячих точках незаконної торгівлі, проведено 14 мільйонів обшуків та заарештовано 166 осіб [87].

Окремої уваги заслуговує участь Інтерполу у розслідуванні збиття літака «Boeing 777» біля Донецька. У липні 2014 року міжнародною організацією кримінальної поліції було відправлено до Харкова одну зі своїх так званих груп реагування на інциденти (надалі – ГРІ). ГРІ – це група експертів, що направляються організацією на запит держави з метою надання профільної допомоги національним правоохоронним органам під час певної кризової ситуації [88]. В Україні ГРІ відповідали за ідентифікацію жертв авіакатастрофи, їх транспортування та проведення попередніх експертиз. До складу групи ввійшли три фахівці з ідентифікації жертв, чотири співробітники Інтерполу, експерт-

криміналіст, а також представники Європолу та Міжнародної комісії з питань зниклих безвісти [89].

З початку російсько-українського збройного конфлікту Інтерпол також не залишився осторонь України. В організації демонстрували та продовжують демонструвати свою підтримку. Водночас, обсяги такої підтримки обмежені з огляду на положення ст. 3 Статуту, якою організації суворо заборонено здійснювати будь-яке втручання або діяльність політичного, військового, релігійного або расового характеру.

Окрім цього, на початку березня 2022 року повідомлялось, що ДМПС провів відключення від мережі Інтерполу через побоювання щодо того, що Російська Федерація використовуватиме ресурси Інтерполу у злочинних цілях [90]. Коментарі щодо зловживання Російською Федерацією ресурсами Інтерполу та використання їх у злочинних цілях (переслідування українських добровольців) лунали ще з 2019 року [91]. Попри спекуляції з боку певних інтернет-ЗМІ, таке відключення було тимчасовим та спричиненим технічними проблемами, пов'язаними з екстреною евакуацією серверів. Таким чином, на сьогодні взаємодію України з Інтерполом відновлено в повному обсязі.

Наразі гостро стоїть питання припинення членства Російської Федерації в Інтерполі. Українська сторона закликала Виконавчу раду Інтерполу розглянути питання щодо виключення держави-агресора зі складу організації ще у лютому 2022 року [92]. На той момент Інтерпол відмовив у проханні, пославшись на згадувану раніше ст. 3 Статуту, однак в подальшому запровадив посилені наглядові заходи щодо Російської Федерації, пов'язані з надсиленням дифузій [93]. Водночас, з огляду на тиск з боку України та очевидну системну проблему, це питання все ж було розглянуто на 90-й сесії Генеральної Асамблеї Інтерполу протягом 18-21 жовтня 2022 року.

Головна проблема полягає в тому, що ні Статутом, ні Правилами чи іншими документами Інтерполу не закріплено правовий механізм виключення країни-

члена зі складу організації та/або призупинення її членства. Найбільш суворою санкцією, доступною для запровадження Інтерполом щодо країн-членів, є тимчасове обмеження права на обробку та використання інформації в базах даних організації [94]. Проте, Резолюцією № 2 (GA-2022-90-RES-02) Генеральна Асамблея доручила Робочій групі з перегляду правових положень, що стосуються керівних органів Інтерполу, *«провести всебічний огляд і запропонувати зміни до правових документів Інтерполу з метою встановлення критеріїв для виключення або призупинення членства в організації та відповідної процедури, які б відповідали сучасній практиці міжнародних організацій і забезпечували прозорість та послідовність процесу»* [95].

Запровадження механізму виключення країни-члена зі складу організації та/або призупинення її членства буде достатньо непростим завданням для Інтерполу з огляду на особливу місію організації, що полягає у забезпеченні та підтриманні взаємодопомоги між правоохоронними органами держав. Відповідно, запровадження такого правового механізму потенційно може сприйматись як перешкода у здійсненні цієї цілі та створити підстави для окремих держав говорити про її дискримінаційний характер та суперечність ст. 3 Статуту.

Окремим позитивним аспектом співробітництва України з Інтерполом є поступове впровадження та використання сучасних інформаційних, телекомунікаційних та інших технологій, зокрема:

- впроваджено програмний продукт Інтерполу WISDM, що забезпечує оновлення банків даних міжнародної організації кримінальної поліції в реальному часі шляхом синхронізації отриманої з національних банків даних інформації, а також автоматично відвантажувати її засобами системи інтегрованої пошукової системи Нацполіції до інформаційної системи Інтерполу [83, С. 8];
- Нацполіції та іншим зацікавленим правоохоронним органам України надано доступ до баз даних Інтерполу з використанням технології FIND [96, С. 4];

У додаток до цього, впевнено розширюється представленість Нацполіції в Інтерполі. На сьогодні в Штаб-квартирі Генерального секретаріату Інтерполу на постійній основі працюють три працівники ДМПС, а один працівник ДМПС перебуває в Глобальному комплексі інновацій Інтерполу у місті Сінгапур, Республіка Сінгапур [96, С. 4]. Також, періодично здійснюються службові відрядження працівників ДМПС до Штаб-квартири Інтерполу, проводяться робочі зустрічі з представниками профільних структурних підрозділів Генерального секретаріату Інтерполу тощо [84, С. 12-13].

Незважаючи на безумовно переконливі результати різноаспектної співпраці України з Інтерполом та іншими країнами-членами з використанням інформаційної системи організації, існує низка проблем, що виникають на практиці у процесі взаємодії правоохоронних органів України з міжнародною організацією кримінальної поліції:

○ **Оголошення особи у міжнародний розшук**

Одне із найбільш неоднозначних та дискусійних питань, що часто підіймається у наукових колах та серед практикуючих юристів, правоохоронців і суддів, стосується різного тлумачення законодавства та неоднаковості судової практики щодо визначення моменту, з якого особа вважається оголошеною у міжнародний розшук, та належних доказів оголошення особи в міжнародний розшук за відсутності підозрюваного [97, С. 174].

За критерієм територіального поширення виділяють три види розшуку:

- внутрішньодержавний (здійснюється особисто слідчим або оперативним підрозділом одного із органів, зазначених у ст. 41 КПК України);
- міждержавний (здійснюється правоохоронними органами кількох держав на підставі дво- або багатосторонніх договорів);
- міжнародний (координується Інтерполом) [98, С. 176].

КПК України містить згадку про міжнародний розшук у низці статей, однак не надає дефініцію цього виду розшуку (таким чином не диференціюючи його від

«звичайного» розшуку) та, відповідно, не конкретизує механізм оголошення особи в міжнародний розшук і не закріплює момент його встановлення та докази (документи), необхідні для цього. Попри таку правову невизначеність, факт оголошення особи у міжнародний розшук є необхідною підставою для розгляду судом клопотання про обрання щодо особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та здійснення спеціального досудового розслідування [99; 77, ч. 6 ст. 193, ч. 2 ст. 297¹].

Наразі в судовій практиці можна простежити декілька підходів до визначення моменту оголошення особи в міжнародний розшук та що вважати доказами такого оголошення:

I. Прив'язка дати винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук до фактичного моменту оголошення особи в розшук. При цьому не конкретизується, що слід вважати належним доказом та достатньою правовою підставою вважати підозрювану особу такою, що оголошена в міжнародний розшук [99; 100].

II. Прив'язка дати винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук до фактичного моменту оголошення особи в розшук. При цьому постанова про оголошення особи в міжнародний розшук вважається належним доказом та достатньою підставою вважати підозрювану особу такою, що оголошена в міжнародний розшук [99; 101; 102].

III. Прив'язка дати винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук до фактичного моменту оголошення особи в розшук. При цьому дата винесення такої постанови та її скерування з відповідними матеріалами до ДМПС є початком перебування особи в міжнародному розшуку та одночасно доказами міжнародного розшуку [99, С. 301; 100; 103; 104].

IV. Оголошення особи в міжнародний розшук може підтверджуватись лише *«відповідними відомостями (довідка, витяг із бази даних Інтерполу тощо)»*. Про це зазначається, зокрема, у Листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 511-550/0/4-13 від 4 квітня 2013 р. *«Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України»* [100; 105].

Для додання ще більшої правової невизначеності слід звернутись до ч. 3 ст. 77 Правил Інтерполу щодо обробки інформації (надалі – Правила Інтерполу), де міститься непряма вказівка на те, що запит про публікацію оповіщення не дорівнює опублікованому оповіщенню та, відповідно, не свідчить про оголошення особи в міжнародний розшук [29, ч. 3 ст. 77]. Отже, копія запиту в Інтерпол про публікацію оповіщення за жодних обставин не може слугувати доказом оголошення особи в розшук.

Іншою практичною проблемою, що впливає з попередньої, є неможливість публікації червоного оповіщення Інтерполом у разі відсутності завіреної копії ухвали суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного. Так, Інструкцією передбачено, що для надіслання запиту про публікацію червоного оповіщення в Генеральний секретаріат Інтерполу необхідно залучити, серед іншого, завірону копію такої ухвали. Однак, положення ч. 6 ст. 193 КПК України зобов'язує прокурора попередньо надати докази оголошення особи в міжнародний розшук для того, щоб слідчий суддя мав право постановити ухвалу про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Відповідно, як правильно відзначає Хахуцяк О.Ю., виникає *«замкнуте коло, за якого міжнародний розшук та заочне обрання запобіжного заходу є необхідними умовами одне для одного»* [101, С. 302]. У свою чергу це і призводить до такої різної судової практики, про яку йшлося вище.

З огляду на наведені вище розбіжності у правозастосуванні існує потреба у належному доопрацюванні законодавства або, щонайменше, уніфікації судової практики з врахуванням того, що в Україні судовий прецедент не є повноцінним джерелом права.

○ **Зловживання можливостями Інтерполу**

Уже тривалий час викликає негативний розголос з боку багатьох експертів, політиків та громадських організацій, у тому числі в Україні, проблема зловживання можливостями Інтерполу з метою неправомірного переслідування осіб. Як зазначається, однією з найбільш поширених форм зловживання є використання системи оповіщень Інтерполу з метою розшуку осіб, які підозрюються у вчиненні корупційних чи інших злочинів. При цьому правоохоронні органи вдаються до різноманітних хитрощів та маніпуляцій з метою встановлення місцезнаходження осіб для їх подальшого арешту, які насправді зводяться до банального політичного переслідування [106].

Найчастіше для цього використовують саме червоні оповіщення, оскільки вони розраховані на розшук осіб з метою їх затримання, арешту, обмеження свободи пересування та подальшого повернення в країну. Проте, розгляд Інтерполом запиту від НЦБ країни-члена щодо публікації червоного оповіщення є дещо обмеженим: Генеральний секретаріат досліджує відповідність запиту формальним критеріям, що визначені в Правилах та Інструкції, але не аналізує, наприклад, достатність наданих доказів вини розшукуваної особи [106]. Таким чином, за умови «сприяння» з боку правоохоронних та судових органів держави досить просто здійснювати політичне переслідування осіб.

З огляду на це видається доречним розглянути можливість внесення поправок до процедури публікації оповіщень. Український адвокат Олексій Скорбач навіть пропонує створити окремий підрозділ у структурі Інтерполу, який би займався вивченням ситуації з правами людини у країнах-членах організації. Така ідея є справді слушною, однак знову ж таки вимагає узгодження з наявними

процедурами Інтерполу, зокрема публікації оповіщень, а також ст. 3 Статуту, що містить один із центральних принципів діяльності організації [107].

Що цікаво, ця проблема зазнала найбільшого розголосу уже після того як перший крок у напрямку до її вирішення зробила Парламентська асамблея Ради Європи (надалі – ПАРЄ) своєю Резолюцією 2161 (2017) «Зловживання у використанні системи Інтерполу: необхідність отримання більших правових гарантій». Зокрема, у цій Резолюції ПАРЄ зауважила:

«Серед останніх удосконалень [...] можна виділити:

7.1. подальше посилення внутрішніх процедур перевірки Інтерполу перед публікацією «червоних повідомлень» шляхом створення робочої групи, що складається з юристів, поліцейських та аналітиків

7.2. призначення офіцера із захисту даних у Генеральному секретаріаті Інтерполу;

7.3. зміцнення Комісії з контролю за файлами, новий статут якої набув чинності в березні 2017 року, зокрема шляхом відокремлення її консультативної функції від апеляційної, збільшення кількості членів апеляційної палати до п'яти, встановлення чітких графіків її роботи, надання її висновкам обов'язкової сили для Інтерполу та збільшення ресурсів у її розпорядженні» [108, п. 7.1-7.3].

Як вбачається з практики, що слідувала за ухваленням цієї Резолюції, проведених заходів виявилось недостатньо для попередження зловживань з боку недобросовісних держав.

Окремої уваги заслуговують зловживання з використанням циркулярних оповіщень. Як зазначалось у першому розділі цієї роботи, циркуляри відрізняються від звичайних оповіщень насамперед тим, що поширюються НЦБ власноруч каналами Інтерполу чітко визначеному колу країн-членів. Це дозволяє країні-члену у процесі переслідування особи «оминати» іншу країну-члена, громадянином якої є розшукувана особа.

Так, у довоєнні роки активно використовувала цю схему Російська Федерація. Мабуть найбільш показовою стала справа з затриманням на українсько-польському кордоні ветерана антитерористичної операції Ігоря

Мазура. Затримання було здійснено за звинуваченням російської сторони у тому, що він був учасником бойових дій у місті Грозному під час Першої чеченської війни у 1990-х роках. Цьому передувала публікація Російською Федерацією циркулярного оповіщення, одним із реципієнтів якого стала Польща. За останніми даними ДМПС адресував Генеральному секретаріату лист-запит з повідомленням про те, що таке затримання було здійснено з порушенням статей 2, 3 Статуту та проханням видалити інформацію про публікацію циркуляра з інформаційної системи Інтерполу [109; 110; 111]. На жаль, станом на сьогодні у вільному доступі немає оновленої інформації щодо того, якою була реакція компетентних правоохоронних органів Польщі та Інтерполу, а також які заходи були застосовані.

2.2. Практичні аспекти міжнародного співробітництва України з Європолем під час кримінального провадження

2.2.1. Основні форми міжнародного співробітництва України з Європолем під час кримінального провадження

Як уже згадувалось у пункті 2.1.1 цієї роботи, ст. 542 КПК України встановлено перелік основних форм міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, який, водночас, не є вичерпним. Основною формою міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з Європолем насамперед є **обмін розвідувальною, стратегічною і технічною інформацією, спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу та іншою інформацією, що є необхідною в межах кримінального провадження.**

Обмін інформацією здійснюється шляхом виконання спеціальних запитів, що можуть надсилатись будь-якою зі сторін відповідно до положень Угоди про

оперативне та стратегічне співробітництво. При цьому запитувана сторона зобов'язується забезпечити оперативне вжиття всіх необхідних заходів для своєчасного й повного виконання запиту, а запитуюча сторона, на противагу, негайно інформується про обставини, які можуть перешкодити виконанню запиту або затягують його виконання. Окрім цього, сторони повинні забезпечити, щоб передана або отримана інформація була захищеною технічними та організаційними заходами [69, ч. 1 ст. 16].

Центральним органом, уповноваженим звертатись із запитами про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні під час досудового розслідування та розглядати відповідні запити іноземних компетентних органів та міжнародних правоохоронних організацій та структур, визначено ОГП [77, ч. 1 ст. 545]. Відповідно до п. 2.1 наказу Генерального прокурора № 233 «Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародного співробітництва» від 18 вересня 2015 року основними напрямками міжнародного співробітництва Офісу Генерального прокурора є видача осіб (екстрадиція) та перейняття кримінального провадження [112, п. 2.1]. Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, що не належать до компетенції ОГП, зі схожими запитами про міжнародно-правову допомогу до інших держав може звертатись НАБУ. У такому разі НАБУ виконує функції уповноваженого (центрального) органу України [113, С. 8].

З деяких практичних питань ОГП взаємодіє з правоохоронними органами іноземних державам напряду без залучення офіцерів зв'язку та відповідних національних відділів зв'язку в межах Європолу. Це стосується, в першу чергу, направлення запитів про видачу особи, з якими ОГП звертається безпосередньо до компетентних правоохоронних органів держави, на території якої було здійснено затримання.

При міжнародному співробітництві Європол та/або його інформаційні ресурси задіюються майже завжди, навіть якщо це відбувається опосередковано.

Наприклад, здійснення екстрадиції особи передбачає попереднє проходження декількох додаткових стадій, а саме оголошення у міжнародний розшук, сам розшук та затримання компетентними правоохоронними органами іноземної держави. З метою оголошення особи у міжнародний розшук для подальшого її затримання та екстрадиції НАБУ, ДБР або ОГП звертаються з відповідним листом до ДМПС, який надалі передає усі необхідні відомості Європолу. Після цього інформація вноситься до центральної бази даних організації та стає доступною для усіх компетентних правоохоронних органів держав, з якими Європолем укладено відповідні угоди про оперативне та/або стратегічне співробітництво чи робочі домовленості.

В окремих випадках Європол може, відповідно до своїх повноважень, звертатись до компетентних органів України з запитами про порушення, проведення та координацію розслідувань злочинів транснаціонального характеру, надавати інформаційну, технічну та іншу допомогу у проведенні таких розслідувань, звертатись до компетентних правоохоронних органів України з пропозиціями про створення спільних слідчих груп тощо.

Окремою формою міжнародного співробітництва України з Європолем є **створення спільних слідчих груп** для здійснення досудового розслідування обставин вчинення транснаціональних злочинів. ССГ є надзвичайно зручним інструментом міжнародного співробітництва, який дозволяє підвищити ефективність розслідування тих чи інших злочинів та де-бюрократизувати низку складних та часозатратних процедур у межах міжнародної взаємодії. Надання міжнародно-правової допомоги у рамках ССГ дозволяє компетентним суб'єктам надавати міжнародно-правову допомогу не у форматі обміну запитами, а у форматі підписання угод про створення спільних слідчих груп (надалі – угода/и про ССГ).

Спільні слідчі групи створюються на підставі відповідної угоди між компетентними органами самих держав. Угодою про ССГ закріплюється

процедура і механізм збору інформації та доказів, обміну ними між учасниками угоди, правила розкриття конфіденційної інформації, питання управління активами та заходи щодо їх повернення тощо [114]. При цьому Європол *може* залучатись до угоди за ініціативою її сторін, надалі виконуючи допоміжну роль у роботі спільної слідчої групи шляхом підтримки безпосереднього зв'язку між учасниками спільної слідчої групи, надання аналітичної та матеріально-технічної підтримки та забезпечення безпечного обміну інформацією [115].

2.2.2. Результати і практичні проблеми міжнародного співробітництва України з Європолом під час кримінального провадження

З моменту підписання Угоди про співробітництво 4 грудня 2009 року, що започаткувала активну співпрацю Європолу з правоохоронними органами України, проведено чималу кількість спільних заходів процесуального та позапроцесуального характеру, спрямованих на запобігання та боротьбу із проявами транснаціональної злочинності на теренах Європи. Найбільш показових результатів досягнуто у межах проведення спеціальних операцій Європолу, у яких епізодично або постійно бере участь Україна. Серед таких можна виділити:

- Спільна операція «ORION» за участю правоохоронців України та Молдови, що проводилась з вересня 2018 року по січень 2019 року. У результаті операції вилучено близько 300 одиниць стрілецької зброї, 1500 одиниць легкої зброї, понад 140 000 боєприпасів та більш як 200 кг вибухівки. Окрім цього, у ході проведення операції «ORION» організовано інформаційно-просвітницьку кампанію щодо добровільної здачі вогнепальної зброї, що знаходиться у незаконному володінні, у результаті якої громадянами Молдови та України здано 2027 одиниць легкої зброї, 54 одиниці стрілецької зброї та 2025 патронів різного калібру, а також 67 одиниць пневматичної зброї та газових пістолетів [116].

- Операція «DNIÉPR» за участю правоохоронців України та Польщі, розпочата у червні 2019 року, за результатами якої викрито нелегальну тютюнову

фабрику на території Польщі та заарештовано 7 керівників та 21 учасника групи, а також вилучено незаконно виготовлених цигарок на суму близько 2 млн. євро [117].

– Операції «MISMED» та «MISMED 2», спрямовані на боротьбу з незаконним обігом підроблених медикаментів. У результаті першої операції «MISMED» у травні 2019 року викрито організовану злочинну групу, яка займалася міжнародним переміщенням замінника героїну, вилучено 7200 доз препарату загальною вартістю 100 тис. доларів США та заарештовано 9 керівників групи. Надалі, у рамках операції «MISMED 2» здійснено 435 арештів та вилучено товарів на загальну суму 168 млн. євро, у тому числі 13 млн. одиниць лікарських засобів вагою 1,8 тонни, а також припинено діяльність 24 організованих злочинних угруповань та повернуто злочинних активів на суму 3,2 млн. євро [118].

Окремої уваги заслуговує операція «OSCAR», запущена Європолем спільно з державами-членами ЄС, Євроюстом та Європейським агентством з прикордонної та берегової охорони Frontex незадовго після початку російсько-українського збройного конфлікту. Операція передбачає надання підтримки у фінансових розслідуваннях держав-членів ЄС, спрямованих проти злочинних активів, що належать фізичним і юридичним особам, які перебувають під санкціями у зв'язку з російським вторгненням в Україну, а також на підтримку кримінальних розслідувань держав-членів щодо обходу торговельно-економічних санкцій ЄС. У рамках операції Європол надає спеціалізовану аналітичну підтримку у розслідуваннях, а також оперативну координацію, криміналістичну та технічну експертизу і фінансову підтримку відповідним національним органам України [119].

Окрім цього, як зазначила наприкінці травня 2022 року виконавчий директор Європолу Кетрін де Болль, Європол щоденно моніторить криміногенну ситуацію в Україні у таких сферах злочинності як кіберзлочинність, торгівля

людьми, тероризм та незаконний обіг зброї. З метою уникнення наслідків, подібних до наслідків Балканської кризи 1991-2002 років, в Україні після закінчення російсько-українського збройного конфлікту планується створити міжнародну робочу групу для боротьби з незаконним обігом зброї, що наразі використовується сторонами конфлікту [120].

На додаток до вищенаведеного, Європол надає допомогу Україні шляхом координації роботи оперативної робочої групи експертів розвідки на основі відкритих джерел (OSINT), що займається розслідуванням воєнних злочинів, вчинених на території нашої держави. Зокрема, на сьогодні в межах робочої групи у результаті детального вивчення та аналізу близько 7 тисяч фотографій та відеофрагментів, а також 550 показань свідків, успішно ідентифіковано 150 осіб, підозрюваних у російських воєнних злочинах, щодо 35 з яких уже направлено до суду обвинувальні акти [121; 122].

Також Європол сприяє використанню так званого Протоколу реагування правоохоронних органів на надзвичайні ситуації, що має на меті підтримання країн-членів у забезпеченні негайного реагування на кібератаки транскордонного характеру та сприяння ефективній співпраці між компетентними органами країн у боротьбі з ними. Як центральна правоохоронна інституція в межах ЄС Європол безпосередньо відповідає за координацію зусиль країн-членів у виявленні, розслідуванні та припиненні широкомасштабних кібератак, що містять ознаки злочинів. Зокрема, Європол брав активну участь у розслідуванні низки російських кібератак на веб-сайти правоохоронних органів України у січні 2022 року [121; 122; 124; 125].

У контексті практичних результатів міжнародного співробітництва України з Європолом слід окремо відзначити діяльність в спільних слідчих групах. Станом на сьогодні успішно завершено роботу більше ніж 1000 спільних слідчих груп за участю Європолу. Однією із найбільш гучних та успішних справ стало викриття небезпечного кіберзлочинного угруповання за безпосередньої підтримки

Європолу, австрійських та бельгійських правоохоронних і судових органів, а також завдяки інтенсивній співпраці між спільною слідчою групою та правоохоронними і судовими партнерами в Естонії, Латвії, Німеччині, Молдові, Польщі, США, Фінляндії та Україні. За результатами роботи слідчої групи 18 та 19 червня 2015 року в Україні заарештовано п'ятьох підозрюваних, проведено вісім обшуків у чотирьох різних містах, вилучено значну кількість одиниць комп'ютерної техніки та інших пристроїв [126].

Також заслуговує уваги ССТГ, що була створена угодою від 7 серпня 2014 року за ініціативи України з метою розслідування обставин падіння літака «Boeing 777». Це була найперша в історії України угода про створення міжнародної спільної слідчої групи, учасниками якої окрім нашої держави стали Нідерланди, Бельгія, Австралія та Євроюст. Попри те, що Європол не був задіяний у ССТГ, він брав безпосередню участь у роботі ГРІ в Україні, що відповідала за ідентифікацію жертв авіакатастрофи, їх транспортування та проведення попередніх експертиз [89].

Окрім надання міжнародно-правової взаємодопомоги у розслідуванні злочинів, що найбільш яскраво ілюструє практичні результати співпраці України з Європоллом, не можна не відзначити також численні семінари, навчальні курси, робочі візити експертів та працівників правоохоронних органів, консультації та інші форми позапроцесуального співробітництва, що дозволяють здійснювати обмін цінними теоретичними та практичними знаннями у сфері протидії злочинності.

Попри великі обсяги та значну ефективність міжнародного співробітництва України з Європоллом, вона все ж ускладнюється низкою проблем національного та міжнародного характеру, що пов'язані з недосконалістю законодавства, труднощами у координації роботи між правоохоронними органами України та Європоллом/іноземними державами тощо.

Найбільш глобальною перепорою у налагодженні ефективної співпраці між правоохоронними органами України та Європолем є неузгодженість, недостатня пропрацьованість та подекуди відверта застарілість національного законодавства у сфері комплексної взаємодії правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю.

Єдиним документом, який врегульовував питання взаємодії деяких правоохоронних органів у питаннях боротьби зі злочинністю була уже нечинна Інструкція № 4348/138/151/11-2-2870/172/148-407/2-90-442 від 10 серпня 1994 року. Інструкція визначала *основні напрями та форми взаємодії у вирішенні питань боротьби із злочинністю* Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Державного митного комітету України, Національної гвардії України, Міністерства оборони України, Міністерства юстиції України [127].

Наразі питання взаємодії правоохоронних органів поверхово розкривається лише у Законі України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (Розділ V, ст. 16, 18), а про взаємодію підрозділів компетентних правоохоронних органів України, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, згадується у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» (п. 5 ч. 1 ст. 7), однак зміст положень жодним чином не конкретизується [128; 129].

Як влучно зазначає з цього приводу Шепетько С.А.,

на сьогодні інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності Генеральної прокуратури України (Офісу Генерального прокурора), Служби безпеки України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державної фіскальної служби України, Служби зовнішньої розвідки України спрямоване переважно на обслуговування внутрішніх потреб кожного суб'єкта окремо, водночас обмін інформацією між ними здійснюється лише в порядку офіційного листування, а не в режимі реального часу чи електронного обміну даними шляхом використання національної інформаційної інфраструктури, що в умовах розвитку е-

врядування значно ускладнює процес викриття організованих злочинних угруповань та запобігання діяльності таких формувань [130, С. 103].

Таким чином, наразі наявна нагальна потреба у створенні єдиного узгодженого інформаційного простору в системі правоохоронних органів України, що, на мою думку, дозволило б покращити та прискорити процес обміну інформацією не лише між правоохоронними органами України, а й обмін та одностороннє надання інформації та відомостей, необхідних для проведення досудового розслідування, судового розгляду чи вчинення окремих процесуальних дій, Європолу та/або безпосередньо запитуючим органам іноземних держав.

2.3. Перспективи подальшого міжнародного співробітництва України з Інтерполом та Європолом під час кримінального провадження

Поглиблення міжнародного співробітництва України з Інтерполом та Європолом наразі є одним із найбільш перспективних напрямів зовнішньополітичної діяльності нашої держави. Це зумовлюється не лише стрімкою інтеграцією України у світовий та європейський політичний, економічний і правовий простір, а й надзвичайною ефективністю співпраці компетентних національних органів з цими міжнародними організаціями у правоохоронній сфері, практичні результати якої було продемонстровано у межах цієї роботи.

Водночас, подальше вдосконалення співпраці України з Інтерполом та Європолом, а також максимізація результатів такої взаємодії вимагають здійснення комплексних заходів законодавчого, методичного та навчального характеру.

- **Щодо удосконалення нормативно-правової бази:**

Насамперед існує необхідність в удосконаленні низки положень КПК України та інших нормативно-правових актів, що стосуються:

- ***Здійснення міжнародного розшуку з використанням інформаційної системи Інтерполу.***

У пункті 2.1.2 цієї роботи висвітлювалась проблема відсутності у КПК України дефініції міжнародного розшуку (попри непоодинокі згадки про цей вид розшуку), конкретизації механізму оголошення особи в міжнародний розшук, закріплення моменту його встановлення та необхідних для цього доказів. Через таку правову невизначеність на практиці виникають труднощі, пов'язані з розглядом судом клопотань про обрання щодо особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також з де-юре та де-факто неможливістю публікації Інтерполом червоного оповіщення у разі відсутності у матеріалах завіреної копії ухвали суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного.

- ***Діяльності спільних слідчих груп.***

Потрібно констатувати відсутність належного законодавчого регулювання діяльності спільних слідчих груп, що представляють собою надзвичайно ефективний засіб міжнародної взаємодії держав у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Станом на сьогодні у КПК України передбачається лише *можливість* створення таких груп без закріплення механізму їх створення та подальшої роботи. Водночас, відповідна законодавча прогалина наразі перебуває в процесі опрацювання, про що свідчить подання 29 квітня 2022 року на розгляд Верховної Ради України проєкту Закону про внесення зміни до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення діяльності спільних слідчих груп (реєстраційний № 7330) [131]. На жаль, попри величезний потенціал та ефективність міжнародних спільних слідчих груп, компетентні правоохоронні органи України все ще досить рідко ініціюють їх, у тому числі з залученням

Європолу. Про це свідчить надзвичайно малий обсяг інформації про їх діяльність за участю України на відкритих інтернет ресурсах.

- Удосконалення нормативно-правового базису міжнародного співробітництва України з Інтерполом.

У наукових колах побутує думка, що одним з істотних недоліків КПК України є відсутність чітко закріпленого статусу, місця та ролі НЦБ Інтерполу в Україні. Так, Чуб І.М. зазначає, що *«законодавець в новій редакції КПК України чільне місце присвятив міжнародному співробітництву, зміст якого полягає в виконанні запитів щодо міжнародної правової допомоги згідно міжнародних договорів, в той же час не визначив орган (суб'єкт), через який здійснюються зносини з правоохоронними органами інших держав»* [132, С. 87].

Із цим твердженням можна погодитись у частині того, що Розділ IX КПК України справді звужує обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження до співробітництва між компетентними органами держав у межах двосторонніх договорів та не передбачає багатостороннього співробітництва як такого. У цьому контексті законодавцю слід дослідити доречність розширення змісту міжнародного співробітництва та доповнення Розділу IX низкою відповідних положень.

Водночас, вбачається дещо дискусійною частина тези щодо необхідності безпосереднього закріплення у КПК України статусу, місця та ролі суб'єкта, відповідального за взаємодію з правоохоронними органами інших держав та міжнародними правоохоронними організаціями. Неоднозначність цієї позиції зумовлюється тим, що на сьогодні ці питання уже вирішено у спеціальних підзаконних актах, які згадувались у межах роботи. Проте, багато із цих підзаконних актів є неузгодженими між собою у низці положень. Зокрема, на належному рівні не конкретизовано сам орган, що виконує функції НЦБ Інтерполу в Україні:

1. у Постанові Кабінету Міністрів України № 220 від 25.03.1993 (в редакції Постанови КМ № 968 від 13.12.2017) таким органом визначено Нацполіцію (без уточнення підрозділу/департаменту в межах державного органу);

2. у Наказі МВС України № 560 від 22.06.2012 таким органом визначено робочий апарат Укрбюро Інтерполу. При цьому закріплено, що він є самостійним структурним підрозділом апарату МВС України – органу, що наразі не має жодного відношення до налагодження взаємодії між країнами-членами каналами Інтерполу;

3. у Наказі Нацполіції № 111 від 06.02.2018 підрозділом, відповідальним за координацію міжнародного співробітництва між правоохоронними органами України, іноземних держав та Інтерполу, визначено ДМПС Нацполіції.

Таким чином, існує потреба в узгодженні наведених підзаконних актів, усі з яких є чинними та регулюють дотичні правовідносини.

- Удосконалення нормативно-правового базису міжнародного співробітництва України з Європол.

На сьогодні національним законодавством належно не унормовано питання загального механізму взаємодії компетентних органів з Європол, а також питання співпраці кожного з цих органів з Європол окремо. У зв'язку з цим, слід розглянути можливість прийняття єдиного нормативно-правового акта, у якому б визначався актуальний перелік державних органів України, що можуть взаємодіяти з Європол, а також закріплювався загальний механізм співпраці цих державних органів з Європол напрямку або через ДМПС.

- **Щодо удосконалення методичного забезпечення:**

Важливим для налагодження ефективного міжнародного співробітництва України з Інтерпол та Європол є впровадження їхніх інформаційних, телекомунікаційних, оперативно-аналітичних та інших технологій, стандартів та моделей у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю. Однак, у той час як Нацполіцією та іншими компетентними органами впевнено використовуються

різноманітні сучасні інструменти Інтерполу (що було продемонстровано у пункті 2.1.2 цієї роботи), дещо інша ситуація складається з технологіями Європолу:

У розпорядженні країн-учасниць ЄС та Європолу ще з 2006 року перебуває методологія SOCTA (Serious and Organized Crime threat Assessment), що використовується для оцінки загроз, пов'язаних з діяльністю організованих злочинних груп [133, С. 186]. В Україні запровадження цієї методології планується ще з 2017 року, проте цей процес досі не завершено. Зокрема, положення про запровадження SOCTA закріплювалося як у Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, так і у Проєкті плану дій між Україною та ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ: практичний результат до 2025 року [134; 135].

Окреме питання становить міжнародне співробітництво з Інтерполом та Європолом з питань забезпечення кібербезпеки держав. Кіберзлочинність залишається одним із найпоширеніших та найбільш небезпечних видів злочинності, боротьба з якою потребує удосконалення наявного технологічного інструментарію та створення належних умов для забезпечення ефективної кібероборони. Водночас, як і у випадку з імплементацією методології SOCTA, розробка та реалізація конкретних заходів у сфері протидії кіберзлочинності в Україні здійснюється досить повільно.

Так, Стратегією кібербезпеки України, затвердженою Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021, констатується, що *«невирішеними залишилися питання оперативного обміну інформацією про кіберзагрози, ефективної системи підготовки кадрів та дієвої моделі державно-приватного партнерства»* [136]. Пунктом 60 Плану реалізації Стратегії кібербезпеки України до кінця 2025 року передбачається створити центри, що здійснюватимуть узагальнення та обмін досвідом у сфері кібербезпеки, підтримку інновацій та вітчизняних розробок у цій сфері [137]. Така ініціатива є безумовно корисною та своєчасною. Однак не варто обмежувати потенціал міжнародного співробітництва

у сфері протидії кіберзлочинності лише узагальненнями та обміном досвідом. Відтак, слід погодитись із позицією Марущака А.І., який пропонує запровадити *«єдиний технологічний центр обміну інформацією про кіберзагрози між правоохоронними органами України, ЄС та НАТО [...] на базі Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України»* [138, С. 109].

- **Щодо підвищення кваліфікації кадрів:**

Достатньо амбітним напрямом у міжнародній співпраці України з Інтерполом та Європолом, що потребує подальшого зміцнення, є проведення спільних навчальних заходів для підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів України, обміну досвідом і знаннями, та участь в уже існуючих ініціативах та проектах.

Так, на сьогодні Європол здійснює такі навчальні та інші заходи:

- проведення зустрічей та організація навчальних програм з питань діяльності спільних слідчих груп;
- проведення навчань для фахівців з питань реагування на радіаційні надзвичайні ситуації;
- проведення зустрічей експертів з вибухової безпеки для обміну знаннями, досвідом і передовою практикою у боротьбі з незаконним використанням вибухових речовин і саморобних вибухових пристроїв;
- організацію інших навчальних заходів у сферах злочинності, які входять до компетенції Європолу [139].

Європейський центр по боротьбі з кіберзлочинністю, що входить до складу Операційного департаменту Європолу, також регулярно проводить навчальні курси з ІТ-криміналістики, що торкаються питань платіжного шахрайства, експертизи шахрайства з платіжними картками та протидії сексуальній експлуатації дітей в мережі Інтернет [139].

Інтерпол здійснює не менш активну діяльність щодо підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів і забезпечення обміну теоретичними та практичними знаннями у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю. На сьогодні Інтерпол реалізує такі проєкти по всьому світу:

- Програма «EU-ASEAN» з питань міграції та управління кордонами.
- Проєкт «Adwenpa IV», що спрямований на посилення управління кордонами в Західній Африці.
- Проєкт «Cyber Americas II», що спрямований на розбудову потенціалу боротьби з кіберзлочинністю в Північній та Південній Америці.
- Проєкт «LEADER», головна ціль якого полягає у зміцненні знань та можливостей у сфері цифрової криміналістики.
- Регіональний проєкт «MAST», що спрямований на протидію тероризму в Індонезії, Малайзії, Філіппінах та В'єтнамі.
- Проєкт «Relay» з протидії контрабанді мігрантів у Південній та Південно-Східній Азії.
- Проєкт «Scorpius» з протидії тероризму та пов'язаній з ним транснаціональній злочинності в Південній та Південно-Східній Азії;
- Проєкт «Sunbird» з протидії тероризму та організованій злочинності в Південно-Східній Азії.
- Проєкт «Trase» з посилення контртерористичного потенціалу в Південно-Східній Азії.
- Проєкт з вдосконалення навичок боротьби з тероризмом у Південно-Східній Азії.
- ініціатива «C.A.S.E.», що спрямована на посилення потенціалу країн Центральної Азії у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю та тероризмом шляхом проведення тренінгів [140].

Окрім цього, Інтерпол кожні два роки проводить спеціальний міжнародний симпозіум, що слугує платформою для обміну пропозиціями щодо зміцнення

потенціалу міжнародного співробітництва в рамках сучасної архітектури глобальної безпеки [141].

Наразі міжнародне співробітництво України з Інтерполом та Європолем є надзвичайно перспективним, що зумовлюється не в останню чергу потребою у ліквідації негативних наслідків, спричинених російсько-українським збройним конфліктом. З огляду на це нагальною є потреба у подальшому поглибленні міжнародного співробітництва з Інтерполом та Європолем за основними напрямками діяльності організацій.

Співпраця правоохоронних органів України з Інтерполом та Європолем полягає насамперед в обміні розвідувальною, стратегічною і технічною інформацією, необхідною для здійснення процесуальних дій в межах конкретного кримінального провадження.

При співробітництві правоохоронних органів України з органами Інтерполу, НЦБ іноземних держав, компетентними органами іноземних держав та міжнародними установами обмін такою інформацією здійснюється за допомогою інформаційної системи Інтерполу шляхом публікації циркулярів або оповіщень. Окрім цього, інформаційна система Інтерполу активно використовується з метою розшуку та подальшої видачі осіб, а також створює умови для реалізації інших форм міжнародного співробітництва між країнами у рамках двосторонньої взаємодії.

За участю Європолу обмін інформацією між компетентними органами країн відбувається при виконанні спеціальних запитів про міжнародно-правову допомогу, з якими до Європолу з боку України можуть звертатись ОГП, НАБУ та ДБР. Сам Європол також може звертатись до компетентних органів України задля виконання окремих процесуальних дій, надання інформаційної допомоги у проведенні розпочатих кримінальних розслідувань тощо.

Окремою формою міжнародного співробітництва України з Інтерполом та Європолем є створення спільних слідчих груп для досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або у разі порушення інтересів цих держав. Водночас, на сьогодні Інтерпол не бере участь у ССГ, а лише може допомагати в їх діяльності, зокрема шляхом створення спеціалізованих груп з подальшим їх включенням до складу ССГ. У свою чергу, Європол може безпосередньо залучатись до діяльності ССГ за ініціативою країн-сторін угоди про створення ССГ.

З моменту набуття Україною членства в Міжнародній організації кримінальної поліції у 1992 році досягнуто значних результатів у сфері боротьби транснаціональною злочинністю, а саме:

- з використанням інформаційної системи Інтерполу правоохоронними органами України виявлено та екстрадйовано значну кількість осіб, а також опрацьовано чимало запитів різного характеру від країн-членів організації;
- за участю України успішно завершено низку операцій Інтерполу, спрямованих на викриття транснаціональних злочинних угруповань та арешт їхніх учасників;
- у діяльність правоохоронних органів України впроваджено передові інформаційні, телекомунікаційні та інші технології Інтерполу, серед яких, зокрема, програмний продукт Інтерполу WISDM та технологія FIND;
- розширено представленість Нацполіції в Інтерполі та поглиблено відносини з обміну знаннями шляхом здійснення службових відряджень працівників ДМПС до Штаб-квартири Інтерполу, проведення робочих зустрічей з представниками профільних структурних підрозділів Генерального секретаріату Інтерполу тощо.

Не менших результатів досягнуто за 14 років у рамках міжнародного співробітництва України з Європолем:

- за постійної або епізодичної участі України успішно завершено низку спільних операцій Європолу, спрямованих на викриття транснаціональних злочинних угруповань та арешт їхніх учасників;

- з початком російсько-українського збройного конфлікту поглиблено співпрацю з Європолем: запущено спеціальну операцію «OSCAR», створено оперативну робочу групу експертів розвідки на основі відкритих джерел (OSINT) для розслідування воєнних злочинів в Україні тощо;

- правоохоронними органами України повільно, але впевнено активізується створення ССГ, які встигли зарекомендувати себе як ефективний спосіб боротьби з транснаціональною злочинністю.

Водночас, ефективність міжнародного співробітництва України з Інтерполом та Європолем ускладнюється недостатньою пропрацьованістю національного законодавства у сфері взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами інших держав, а також у неналежному регулюванні механізму взаємодії цих органів з Інтерполом та Європолем.

ВИСНОВКИ

Відповідно до проведеного у межах магістерської роботи дослідження можна зробити такі висновки:

1. Інтерпол та Європол є одними з найбільших та найважливіших правоохоронних організацій, головна мета діяльності яких полягає у налагодженні якісної та ефективної взаємодії між компетентними органами країн-членів задля попередження та боротьби з транснаціональною злочинністю. Обидві організації мають повну міжнародну правосуб'єктність та функціонують як незалежні суб'єкти міжнародного права.

2. Інтерпол та Європол мають достатньо традиційну та притаманну для міжнародних організацій структуру.

Так, найвищим керівним органом Інтерполу є Генеральна асамблея, яка відповідає за прийняття найбільш важливих рішень, пов'язаних з політикою, ресурсами, методами роботи, фінансами, заходами та програмами діяльності організації. Виконавчий комітет є виборним дорадчим органом Інтерполу, що здійснює нагляд за виконанням рішень Генеральної Асамблеї та роботою Генерального Секретаря. Генеральний секретаріат виконує функції адміністративного та технічного органу Інтерполу, відповідального за управління повсякденною діяльністю організації. До складу Генерального секретаріату входить 6 служб, на кожную з яких покладається виконання окремих повноважень, пов'язаних з підтриманням нормальної діяльності організації. Окрім цього, структуру Інтерполу складають Комісія з контролю файлів, Радники та особливі структурні елементи – Національні центральні бюро Інтерполу в кожній із країн-членів. Напрями діяльності Інтерполу включають координацію міжнародного розшуку та забезпечення обміну інформацією, кримінальну реєстрацію та облік, а також навчальну діяльність у правоохоронній сфері.

Внутрішня структура Європолу є майже дзеркальним відтворенням структури Інтерполу.

Керівним органом поліцейського управління є Адміністративна Рада, що здійснює загальний внутрішній контроль за діяльністю Європолу. Виконавчий Директор, який призначається Адміністративною Радою, є законним представником Європолу та здійснює повсякденне управління поліцейським управлінням. Структуру Європолу також складають три департаменти: Операційний департамент, Департамент внутрішнього управління та Департамент з загальних питань. Окрім цього, поза внутрішньою структурою Європолу знаходяться національні відділи зв'язку держав та офіцери зв'язку, що забезпечують обмін інформацією між правоохоронними органами держав та Європолем. Центральним напрямом діяльності Європолу є підтримання та зміцнення співпраці правоохоронних органів держав-членів у запобіганні та боротьбі з міжнародними злочинами, що включає надання різноманітної інформаційної, експертної і технічної підтримки, а також здійснення навчальної діяльності у правоохоронній сфері.

3. Суб'єктом, відповідальним за координацію міжнародного співробітництва під час кримінального провадження з Інтерполом та Європолем з боку України, є ДМПС Нацполіції. Він одночасно виконує функції НЦБ Інтерполу та національного контактного пункту Європолу в Україні.

4. У широкому сенсі Інтерпол та Європол є достатньо схожими правоохоронними організаціями, водночас існує низка характерних особливостей діяльності цих організацій, які дозволяють відмежувати їх між собою, а саме: територіальна юрисдикція, правовий статус та підпорядкованість, напрями діяльності, а також межі та обсяги співробітництва з правоохоронними органами України. Ключові схожості та відмінності між цими організаціями продемонстровано у вигляді таблиць у додатках 1 та 2.

5. Найбільш поширеною формою міжнародного співробітництва Інтерполу з правоохоронними органами України є обмін розвідувальною, стратегічною і технічною інформацією, що є необхідною для здійснення процесуальних дій в межах конкретного кримінального провадження. Обмін інформацією забезпечується шляхом направлення ДМПС до Генерального секретаріату Інтерполу спеціальних запитів у формі оповіщень або циркулярів. Окрім цього, обмін інформацією з використанням інформаційної системи Інтерполу використовується також для розшуку та подальшої видачі осіб, а також створює умови для реалізації інших форм міжнародного співробітництва між країнами у рамках двосторонньої взаємодії.

Основною формою міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з Європолем насамперед є обмін розвідувальною, стратегічною і технічною інформацією, спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу та іншою інформацією, що є необхідною в межах кримінального провадження.

Окремою формою міжнародного співробітництва України з Інтерполом та Європолем є створення спільних слідчих груп для досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або у разі порушення інтересів цих держав. При цьому наразі лише Європол може безпосередньо доєднуватись до ССГ у якості сторони відповідної угоди. Інтерпол може лише допомагати у діяльності ССГ, зокрема шляхом створення спеціалізованих груп з подальшим їх включенням до складу ССГ.

6. З початку активної співпраці України з Інтерполом та Європолем досягнуто значних результатів у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю, що пов'язані з ефективним використанням інформаційних, технічних та інших ресурсів організацій у наданні взаємної допомоги правоохоронними органами країн, участі в операціях, спрямованих на викриття транснаціональних злочинних організацій та арешт їх учасників, спільних слідчих

групах, а також впровадженням сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій і методологій, розроблених організаціями.

7. Подальше розширення міжнародного співробітництва з Інтерполом та Європолем є одним із пріоритетних напрямків діяльності України у правоохоронній сфері. Водночас, покращення результатів такої співпраці потребує удосконалення нормативно-правової бази та методичного забезпечення, прояву більшої ініціативи з боку України щодо проведення спільних навчальних заходів для працівників правоохоронних органів України, обміну досвідом, спеціальними знаннями, та у загальному поглибленні міжнародного співробітництва з Інтерполом та Європолем за основними напрямками діяльності організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Культенко О.В. Інтерпол. Еволюція структури та діяльності : монографія. Кіровоград : РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка. 2013. 176 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/53036520.pdf> (дата звернення: 22.01.2023).
2. Культенко О.В. Історичні та соціально-правові витоки заснування Інтерполу. Держава і право. Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. 2010. Вип. 47. С. 521-527. URL: <http://surl.li/gpgqy> (дата звернення: 22.01.2023).
3. 1923 – How Our History Started. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/INTERPOL-100/1923-how-our-history-started> (дата звернення: 23.01.2023).
4. Панишко Г. Змістова характеристика міжнародної міжурядової організації кримінальної поліції – Інтерпол. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. № 2 (13). 2022. С. 16-28. URL: <http://surl.li/grqgc> (дата звернення: 23.01.2023).
5. Статут міжнародної організації кримінальної поліції - ІНТЕРПОЛ від 13.06.1956 р. Офіційний Вісник України. 2021. № 43. С. 99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text (дата звернення: 23.01.2023).
6. Резолюція Економічної і соціальної ради Організації Об'єднаних Націй «Заходи для консультацій з неурядовими організаціями» від 21.06.1946 р. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/210609?ln=en> (дата звернення: 11.02.2023).
7. G. Calcara. Balancing International Police Cooperation: INTERPOL and the Undesirable Trade-of Between Rights of Individuals and Global Security. *Liverpool Law Review*. 2021. № 42. Р. 111-142. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10991-020-09266-9#Fn24> (дата звернення: 21.02.2023).
8. Deflem, Mathieu. Interpol. The Oxford Encyclopedia of the Modern World, ed. Peter N. Stearns. *New York: Oxford University Press*. 2008. 568 p.

9. Joutsen, Matti. International Instruments on Cooperation in Responding to Transnational Crime. *The Handbook of Transnational Crime and Justice*, ed. Philip Reichel and Jay Albanese. *Thousand Oaks: Sage*. 576 p.

10. United Nations: About us. *Офіційний веб-сайт Організації Об'єднаних Націй*. URL: <https://www.un.org/en/civil-society/page/about-us> (дата звернення: 18.02.2023).

11. Runjic L. The Legal Nature and Status of Interpol in the Context of Contemporary International Law. *22nd International Scientific Conference on Economic and Social Development – “Legal Challenges of Modern World”*. 2017. P. 169-178. URL: <https://ssrn.com/abstract=3166171> (дата звернення: 18.02.2023).

12. Fooner M. INTERPOL: Issues in World Crime and International Criminal Justice. *Criminal Justice and Public Safety (CJPS)*. 1989. 244 P. URL: <http://surl.li/gemgk> (дата звернення: 18.02.2023).

13. What is Interpol? *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/gemgg> (дата звернення: 18.02.2023).

14. General Regulations of the International Criminal Police Organization - INTERPOL adopted by the General Assembly at its 25th session (Vienna - 1956) URL: <http://surl.li/geoia> (дата звернення: 19.02.2023).

15. Executive Committee of Interpol. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/Governance/Executive-Committee>

16. President of Interpol. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/Governance/President> (дата звернення: 19.02.2023).

17. The General Secretariat of Interpol. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/General-Secretariat> (дата звернення: 19.02.2023).

18. Самарин В.И. Интерпол. Международная организация уголовной полиции. *Издательский дом «Питер»*. 2004. 202 с.

19. Summary of the Work of the Commission for the Control of INTERPOL's files 2003. URL: <http://surl.li/glqyl> (дата звернення: 20.02.2023).

20. National Central Bureaus (NCBs). *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/Who-we-are/Member-countries/National-Central-Bureaus-NCBs> (дата звернення: 22.02.2023).

21. Interpol Fact Sheet: Databases. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/glqyu> (дата звернення: 22.02.2023).

22. Леган І.М. Інтерпол як центр міжнародного співробітництва держав щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. № 4 (66). С. 242-246. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/42.pdf (дата звернення: 22.02.2023).

23. Лешукова І.В. Поняття і правові засади міжнародного розшуку злочинців, який здійснюється в системі Інтерполу. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 22. С. 43-49. URL: <http://surl.li/gemfv> (дата звернення: 22.02.2023).

24. Романюк Е.И., Мамедова Н.О. Основные направления деятельности Интерпола. *Донецкий Национальный Университет Экономики и Торговли имени М.И. Туган-Барановского. Международное право*. URL: http://www.rusnauka.com/32_DWS_2008/Pravo/36987.doc.htm (дата звернення: 22.02.2023).

25. INTERPOL's rules on the Processing of Data adopted by the General Assembly at its 51st session via Resolution AG/51/RES/1. URL: https://www.interpol.int/content/download/5694/file/24%20E%20RPD%20UPDATE%207%2011%2019_ok.pdf (дата звернення: 24.02.2023).

26. Що робити, якщо розшукує Інтерпол? *GOLAW : веб-сайт*. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/shho-robiti-yakshho-rozshukuye-interpol/> (дата звернення: 24.02.2023).

27. About Notices. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/How-we-work/Notices/About-Notices> (дата звернення: 24.02.2023).

28. Interpol, Red Notices and Diffusions: Note of Advice. *Fair Trials International*. 2013. 24 p. URL: <http://surl.li/glqzd> (дата звернення: 24.02.2023).

29. Interpol Diffusion. *Law Firm Interpol : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/glqzb> (дата звернення: 24.02.2023).

30. Interpol Databases. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Capacity-building/Training-quality-assurance> (дата звернення: 24.02.2023).

31. Interpol Training Quality Assurance. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Capacity-building/Training-quality-assurance>

32. Міжнародна організація кримінальної поліції – ІНТЕРПОЛ. *Національна академія внутрішніх справ : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/gntci> (дата звернення: 28.02.2023).

33. Про вступ СРСР до міжнародної організації кримінальної поліції (ІНТЕРПОЛ): Постанова Ради Міністрів СРСР від 07.04.1990 р. № 338. URL: <http://surl.li/gntcm> (дата звернення: 04.03.2023).

34. Про вступ України до Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.1992 р. № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-92-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

35. Чуб І.М. Українське бюро Інтерполу як інституція протидії транснаціональній злочинності: правовий аспект. *Вісник Харківського Національного Університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2016. Вип. 5. С. 85-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2016_5_18 (дата звернення: 04.03.2023).

36. Про національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 р. № 220. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

37. Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2012 р. № 532. *Офіційний Вісник України*. 2012. № 45. С. 148 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

38. Про затвердження Положення про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 22.06.2012 р. № 560.

39. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 р. № 968. *Офіційний Вісник України*. 2017. № 102. С. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/968-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

40. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова кабінету міністрів України від 28.10.2015 р. № 877. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. С. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

41. Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.09.2002 р. № 1371. *Офіційний вісник України*. 2002. № 38 С. 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1371-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

42. Паніотов Є. Правовий статус Національного центрального бюро Інтерполу в структурі Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 191-195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2018_6_35 (дата звернення: 04.03.2023).

43. Про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України: Положення, затверджене наказом Національної поліції України від 06.02.2018 р. № 111.

44. Про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол: Інструкція, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального Прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби Безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17.08.2020 р. № 613/380/93/228/414/510/2801/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

45. Treaty on European Union (Consolidated Version). Official Journal of the European Communities № C 325/5. 24 December 2002. Brussels, 2002. P. 9-30.

46. Проневич О.С. Європол: правові та організаційні засади участі у боротьбі з транснаціональною злочинністю. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2002. № 3. С. 179–187.

47. Joint Action of 10 March 1995 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty (95/73/JHA). *Official Journal of the European Communities* № L 342. 31 December 1996. Brussels, 1996. P. 1-5. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c74dfc2b-9376-4644-a657-fd6dcb5309d1/language-en> (дата звернення: 05.03.2023).

48. Joint Action of 16 December 1996 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union extending the mandate given to the Europol Drugs Unit. *Official Journal of the European Communities* № L 7/1. 10 January 1997. Brussels, 1997. P. 1-4. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31996F0748> (дата звернення: 05.03.2023).

49. Council Act 95/C 316/01 of 26 July 1995 drawing up the Convention based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of a European Police

Office (Europol Convention). *Official Journal of the European Communities* № C 316/1. 27 November 1995. Brussels, 1995. P. 1-32. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:31995F1127\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:31995F1127(01)) (дата звернення: 05.03.2023).

50. Передерій О., Григоренко О. Зміни правового статусу європейського поліцейського офісу в контексті трансформації інституціонального механізму Європейського союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм.* № 1042. С. 61-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2013_1042_1_16 (дата звернення: 05.03.2023).

51. Council Decision of 6 April 2009 establishing the European Police Office (Europol). *Official Journal of the European Union* № L121. 15 May 2009. Brussels, 2009. P. 37-66. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009D0371> (дата звернення: 05.03.2023).

52. Волеводз А.Г., Дамирчиев Э.И. Правовые основы организации и деятельности Европола после Лиссабонского договора. *Право і безпека. Науковий журнал.* 2011. № 1. С. 14-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_1_4 (дата звернення: 05.03.2023).

53. Governance & Accountability: Like any EU agency, Europol functions according to a system of controls, checks and balances. *Офіційний веб-сайт Європолу.* URL: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/governance-accountability> (дата звернення: 05.03.2023).

54. Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA, OJ L 135. 2016. P. 53-114. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016R0794> (дата звернення: 05.03.2023).

55. About Europol: Helping make Europe safer. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <https://www.europol.europa.eu/about-europol> (дата звернення: 05.03.2023).

56. Шаповаленко Є. В., Ємець О. М., Злагода О. В. Мережевий додаток безпечного обміну інформацією (SIENA) як інструмент у протидії кримінальним правопорушенням. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2021. № 2 (50). С. 172-176. URL: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2021/2/31.pdf> (дата звернення: 05.03.2023).

57. Operational Centre: Providing around-the-clock support to law enforcement partners. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/gemem> (дата звернення: 11.03.2023).

58. Europol Information System (EIS): A system for information on serious international crime. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/gemdg> (дата звернення: 11.03.2023).

59. Європейський поліцейський офіс (Європол). by *Magistr.ua Studies* : веб-сайт. URL: <http://surl.li/gemec> (дата звернення: 11.03.2023).

60. Services & Support: A full range of crime-fighting tools and methods. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <https://www.europol.europa.eu/operations-services-and-innovation/services-support> (дата звернення: 11.03.2023).

61. Decision of the Deputy Executive Director Governance on continuation of additional specific and temporary health and safety rules for Europol in the context of the COVID-19 Pandemic. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/gemdp> (дата звернення: 11.03.2023).

62. Deputy Executive Director of Europol, Governance Directorate. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <https://www.europol.europa.eu/deputy-executive-director-of-europol-governance-directorate> (дата звернення: 11.03.2023).

63. Deputy Executive Director of Europol – Capabilities Directorate (Chief Information Officer). *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL:

<https://www.europol.europa.eu/careers-procurement/open-vacancies/vacancy/652> (дата звернення: 11.03.2023).

64. Member States: Europol's closest partners. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration/member-states> (дата звернення: 12.03.2023).

65. Partners & Collaboration: Fostering cooperation among law enforcement and other partners around the world. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration> (дата звернення: 12.03.2023).

66. Working Arrangement establishing cooperative relations between the European Public Prosecutor's Office and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/gemcw> (дата звернення: 12.03.2023).

67. Working and Administrative Arrangement establishing cooperative relations between the competent authorities of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/gldho> (дата звернення: 12.03.2023).

68. Working Arrangement on establishing cooperative relations between the National Police Agency of Japan and the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/gembz> (дата звернення: 12.03.2023).

69. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво: Угода між Україною та ЄС від 12.07.2017 р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 62. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text (дата звернення: 12.03.2023).

70. Про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку: Меморандум від 04.06.2015 р. *Офіційний вісник України*. 2015. № 71 / № 53. С. 37 [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a12#Text (дата звернення: 12.03.2023).

71. Про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом стосовно конфіденційності та забезпечення збереження інформації: Меморандум від 21.10.2021 р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 88 / № 89. С. 40 / С. 142. URL: <http://surl.li/gpgaf> (дата звернення: 12.03.2023).

72. Про привілеї та імунітети офіцерів зв'язку, відряджених Україною до Європолу: Угода між Україною та Королівством Нідерланди від 28.06.2022 р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 53. С. 54. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528_002-21#Text (дата звернення: 12.03.2023).

73. Гальчинський С. Як Україна співпрацює з Європолем та Євроюстом. *Міжнародне право. Інвестиції. Науковий журнал*. 2020. № 23. URL: <http://surl.li/gldhl> (дата звернення: 18.03.2023).

74. Про затвердження Порядку направлення офіцерів зв'язку до Європейського поліцейського офісу: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29 жовтня 2019 р. № 905. *Офіційний вісник України*. 2019. № 91. С. 32. URL: <http://surl.li/gpfyb> (дата звернення: 18.03.2023).

75. Бюро економічної безпеки України: Інтеграція у європейське співтовариство дозволить БЕБ посилити боротьбу з транснаціональною економічною злочинністю. *Бюро економічної безпеки України : Офіційний веб-сайт*. URL: <http://surl.li/gldhi> (дата звернення: 18.03.2023).

76. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 р. № 537. *Офіційний Вісник України*. 2015. № 62. С. 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.03.2023).

77. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 37. С. 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 18.03.2023).

78. Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження: Наказ Міністерства юстиції України від 19 серпня 2019 р. № 2599/5. *Офіційний Вісник України*. 2019. № 66. С. 403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-19> (дата звернення: 19.03.2023).

79. Про роботу органів прокуратури. *Офіс Генерального прокурора : веб сайт*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-robotu-organiv-prokuraturi-2> (дата звернення: 19.03.2023).

80. INTERPOL Statement - 12th session of the Working Group on International Cooperation (25-26 March 2021). URL: <http://surl.li/gpftp> (дата звернення: 19.03.2023).

81. Богатир В. Розшук по лінії Інтерполу: де і чому не варто розраховувати на захист від українського правосуддя. *Юридична Газета online : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/gembm> (дата звернення: 19.03.2023).

82. Довідка про результати службової діяльності Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у 2014 році. URL: <http://surl.li/gpftn> (дата звернення: 19.03.2023).

83. Довідка про результати службової діяльності Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у 2021 році. URL: <http://surl.li/gembb> (дата звернення: 19.03.2023).

84. Довідка про основні результати службової діяльності Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у 2022 році. URL: <http://surl.li/gemao> (дата звернення: 19.03.2023).

85. Online drugs ring: Israel requests INTERPOL Purple Notice. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/gemag> (дата звернення: 25.03.2023).

86. INTERPOL-led operation takes down prolific cybercrime ring. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/gelzx> (дата звернення: 25.03.2023).

87. 166 arrested in crackdown against organized crime in Southeast Europe. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/gemaa> (дата звернення: 25.03.2023).

88. INTERPOL response teams. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/How-we-work/INTERPOL-response-teams> (дата звернення: 25.03.2023).

89. INTERPOL response team in Ukraine starts identification process of flight MH 17 victims. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/gelzp> (дата звернення: 25.03.2023).

90. INTERPOL Suspends Russia's Ability to Make Diffusion Notices Directly and Deploys Team to Moldova While Ukraine Disconnects from INTERPOL Network. *IELR BLOG : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/gelzk> (дата звернення: 26.03.2023).

91. Ржеутська Л. Інтерпол як інструмент гібридної війни Росії проти України? *DW : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/gelyy> (дата звернення: 26.03.2023).

92. Яворович Т. Глава МВС закликає виключити Росію зі складу Інтерполу. *Суспільне : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/geohv> (дата звернення: 26.03.2023).

93. INTERPOL's statement on its response to Russia's invasion of Ukraine. *JDSUPRA : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/geohl> (дата звернення: 26.03.2023).

94. Nemets Y. For Some Interpol Member Countries, Suspension and Expulsion Might Soon Become Real After All. *RED NOTICE ABUSE : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/geyed> (дата звернення: 26.03.2023).

95. Resolution of the General Assembly № 2 (GA-2022-90-RES-02). URL: <http://surl.li/geykv> (дата звернення: 26.03.2023).

96. Довідка про результати службової діяльності Національного центрального бюро Інтерполу у 2019 році. URL: <http://surl.li/gfbbr> (дата звернення: 26.03.2023).

97. Шумейко Д.О. Проблеми здійснення міжнародного розшуку у спеціальному кримінальному провадженні. *Наукові записки. Серія: Право*. 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 1. С. 174-180. URL: <http://surl.li/gfpjs> (дата звернення: 01.04.2023).

98. Ахтирська Н.М. Актуальні питання міжнародного розшуку у світлі судової практики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 54. С. 175– 180. URL: <http://surl.li/gfpka> (дата звернення: 01.04.2023).

99. Пашковський М. Міжнародний розшук у кримінальному провадженні: визначити чи виключити? *Higher School Of Advocacy : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/gfrni> (дата звернення: 01.04.2023).

100. Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області від 27 травня 2022 року у справі № 127/10851/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104552150> (дата звернення: 01.04.2023).

101. Хахуцяк М.О. Проблеми оголошення особи у міжнародний розшук в контексті здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia). *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1/2022. С. 300-303. URL: <http://surl.li/gfroj> (дата звернення: 01.04.2023).

102. Ухвала Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 10 лютого 2020 року у справі № 757/24173/19-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87573704> (дата звернення: 01.04.2023).

103. Ухвала Нікопольського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 10 лютого 2023 року у справі № 182/213/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109003278> (дата звернення: 01.04.2023).

104. Ухвала Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 19 лютого 2020 року № 991/991/20. URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/87730908> (дата звернення: 01.04.2023).

105. Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 511-550/0/4-13 від 4 квітня 2013 р. URL: <http://surl.li/ccxvq> (дата звернення: 01.04.2023).

106. Нечипорук М., Ваташук Ю.. Розшук Інтерполом. Як припинити, і як запобігти. *Рада адвокатів Київської області : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/gfvij> (дата звернення: 02.04.2023).

107. Авторитарні режими співпрацюють для переслідувань опонентів за допомогою інструментів демократичних країн, – правозахисники. *Центр Громадянських Свобод : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ggwiz> (дата звернення: 02.04.2023).

108. Резолюція 2161 (2017) «Зловживання у використанні системи Інтерполу: необхідність отримання більших правових гарантій», ухвалена Парламентською асамблеєю Ради Європи. URL: <http://surl.li/ggxcp> (дата звернення: 02.04.2023).

109. Жиренко Х. Інтерпол як інструмент гібридної війни Росії проти України. *ГЛАВКОМ : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ggxcy> (дата звернення: 02.04.2023).

110. Серeda С. Справа Ігоря Мазура. Як Росія зловживає інструментами «Інтерполу» для політичного переслідування українців. *Радіо Свобода : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ghkif> (дата звернення: 02.04.2023).

111. Найближчим часом Інтерпол має видалити інформацію про розшук Мазура. *Перший український інформаційний телеканал «5 канал» : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ghkmk> (дата звернення: 02.04.2023).

112. Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародного співробітництва: Наказ Генерального прокурора від 18 вересня 2015 р. № 233. URL: <http://surl.li/ghkpt> (дата звернення: 02.04.2023).

113. Порядок направлення запитів з надання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні: методичні рекомендації. Колектив авторів. *Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*. 2017. 44 с. URL: <http://surl.li/gpfvz> (дата звернення: 02.04.2023).

114. Типова угода про створення спільної слідчої групи. *Офіційний вебсайт Європолу*. URL: <http://surl.li/ghkuc> (дата звернення: 02.04.2023).

115. Joint Investigation Teams – JITs: Numerous successes across the board. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/ghvge> (дата звернення: 08.04.2023).

116. Numerous weapons confiscated during the EU-coordinated Joint Operation “ORION”. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/ghvfy> (дата звернення: 08.04.2023).

117. 7 arrested in Poland in latest sting against illegal tobacco. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/gpfui> (дата звернення: 08.04.2023).

118. More than €165 million of trafficked medicines seized in Operation MISMED 2. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/ghvfu> (дата звернення: 08.04.2023).

119. EU-wide operation targeting criminal assets in relation to the Russian invasion of Ukraine. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/ghvfq> (дата звернення: 08.04.2023).

120. Politik Ausland: Niveau an Gewalt auf europäischen Straßen, wie wir es noch nie gesehen haben. *WELT : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ghvgi> (дата звернення: 08.04.2023).

121. Europol's solidarity with Ukraine. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.europol.europa.eu/europol%E2%80%99s-solidarity-ukraine> (дата звернення: 08.04.2023).

122. Європол ідентифікував 150 підозрюваних у воєнних злочинах окупантів. *New Voice : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ghxdt> (дата звернення: 08.04.2023).

123. EU Law Enforcement Emergency Response Protocol (EU LE ERP). URL: <http://surl.li/ghwwr> (дата звернення: 09.04.2023).

124. Law enforcement agencies across the EU prepare for major cross-border cyber-attacks. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/ghwxf> (дата звернення: 09.04.2023).

125. Європол допомагає Україні в розслідуванні кібератак на урядові сайти. *Українська Правда : веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ghxlp> (дата звернення: 09.04.2023).

126. Major cybercrime ring dismantled by joint investigation team. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/ghvgv> (дата звернення: 09.04.2023).

127. Про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю: спільна інструкція Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Державного митного комітету України, Національної гвардії України, Міністерства оборони України, Міністерства юстиції України від 10 серпня 1994 р. № 4348/138/151/11-2-2870/172/148-407/2-90-442. URL: <http://surl.li/gpfup> (дата звернення: 09.04.2023).

128. Про організаційно правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1993. № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> (дата звернення: 09.04.2023).

129. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 09.04.2023).

130. Шепетько С.А. Міжвідомче інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. № 43 (2). С. 102-105. URL: <http://surl.li/gpfvt> (дата звернення: 09.04.2023).

131. Про внесення зміни до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення діяльності спільних слідчих груп: Проект Закону від 29 квітня 2022 р. № 7330. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39520> (дата звернення: 15.04.2023).

132. Чуб І.М. Українське бюро Інтерполу як інституція протидії транснаціональній злочинності: правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2016. Вип. 5. С. 85-88. URL: <http://surl.li/gkvla> (15.04.2023).

133. Бахуринська О.О. Перспективні напрями протидії організований злочинності в Україні. *Право і Суспільство*. 2018. № 6. С. 182-188. URL: <http://surl.li/gpfvc> (15.04.2023).

134. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р. *Офіційний вісник України*. 2018. № 23. С. 259. URL: <http://surl.li/gilfc> (15.04.2023).

135. Проект плану дій між Україною та ЄС у сфері юстиції та внутрішніх справ: практичний результат до 2025 року. URL: <http://surl.li/gilew> (15.04.2023).

136. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України»: Указ Президента

України від 26 серпня 2021 року № 447/2021. *Офіційний вісник Президента України*. 2021. № 22. С. 89. URL: <http://surl.li/aqgxi> (16.04.2023).

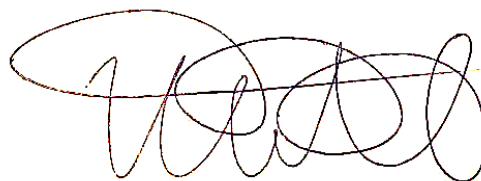
137. Про План реалізації Стратегії кібербезпеки України: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року. *Офіційний вісник Президента України*. 2022. № 13. С. 8. URL: <http://surl.li/gkzpn> (16.04.2023).

138. Марущак А.І. Міжнародне співробітництво у боротьбі з транснаціональною кіберзлочинністю. *Інформація і право*. 2018. № 3. С. 104-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2018_3_12 (16.04.2023).

139. Training and capacity Building: Building and maintaining crime-fighting expertise across the board. *Офіційний веб-сайт Європолу*. URL: <http://surl.li/gilel> (16.04.2023).

140. Capacity Building Projects. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Capacity-building/Capacity-building-projects> (16.04.2023).

141. INTERPOL Police Training Symposium. *Офіційний веб-сайт Інтерполу*. URL: <http://surl.li/gpfvh> (16.04.2023).

A handwritten signature in dark ink, consisting of several loops and a horizontal line across the middle.

Додаток 1

**Порівняльна таблиця схожостей у діяльності Інтерполу та Європолу, а також
їх співпраці з правоохоронними органами України**

<u>Ознаки схожості</u>	<u>Інтерпол</u>	<u>Європол</u>
Спільна мета діяльності	Налагодження ефективного співробітництва між компетентними органами країн з метою боротьби з організованою транснаціональною злочинністю	Налагодження ефективного співробітництва між компетентними органами країн з метою боротьби з організованою транснаціональною злочинністю
Спільний напрям діяльності	Забезпечення обміну розвідувальною, стратегічною, технічною та іншою інформацією під час кримінального провадження та/або поза ним – <i>центральний напрям діяльності організації</i>	Забезпечення обміну розвідувальною, стратегічною, технічною та іншою інформацією під час кримінального провадження та/або поза ним – <i>один із напрямів діяльності організації</i>
Спільний орган, що координує міжнародне співробітництво компетентних органів України з органами іноземних держав у сфері протидії злочинності	Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Нацполіції, що виконує функції НЦБ Інтерполу в Україні.	Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Нацполіції, що виконує функції Національного контактного пункту Європолу в Україні.
Спільні форми співробітництва під час кримінального провадження	1. обмін розвідувальною, стратегічною, технічною та іншою інформацією під час кримінального провадження; 2. створення спільних слідчих груп для досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або у разі порушення інтересів цих держав.	1. обмін розвідувальною, стратегічною, технічною та іншою інформацією під час кримінального провадження; 2. створення спільних слідчих груп для досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або у разі порушення інтересів цих держав.

	3. Навчальна робота для співробітників правоохоронних органів країн-членів організації, обмін цінними теоретичними та практичними знаннями у сфері протидії злочинності у межах семінарів, симпозіумів, робочих зустрічей тощо.	3. організація інформаційних заходів для співробітників правоохоронних органів ЄС та країн, з якими укладено відповідні оперативні та стратегічні угоди; обмін цінними теоретичними та практичними знаннями у сфері протидії злочинності у межах лекцій, семінарів, робочих зустрічей тощо.
--	--	--

Додаток 2

Порівняльна таблиця відмінностей у діяльності Інтерполу та Європолу, а також їх співпраці з правоохоронними органами України

<u>Ознаки відмінності</u>	<u>Інтерпол</u>	<u>Європол</u>
Особливості правового статусу та підпорядкованості	Незалежна міжнародна міжурядова правоохоронна організація, створена за ініціативи урядів окремих держав, що діє на підставі Статуту. Участь країн у діяльності організації закріплюється шляхом офіційного вступу до організації, тобто набуття членства у ній.	Незалежна європейська правоохоронна організація (агенція), що є частиною багаторівневого організаційно-правового механізму ЄС. Членство в організації безпосередньо залежить від членства в Європейському Союзі. Однак, налагодження співпраці з Європолом можливе і для країн, що не є членами організації.
Окремі відмінні напрями діяльності	1. координація міжнародного розшуку та забезпечення обміну інформацією 2. кримінальна реєстрація та облік	-
Територіальна юрисдикція	Глобальна міжнародна правоохоронна організація, що веде боротьбу з транснаціональною злочинністю по всьому світу.	Європейська правоохоронна організація, що здійснює свою діяльність виключно під юрисдикцією Європейського Союзу. Однак, може співпрацювати також із країнами, що не є членами ЄС, або іншими міжнародними організаціями на основі двосторонніх оперативних та стратегічних угод, що врегульовують окремі аспекти співробітництва.
Форми міжнародного співробітництва з Україною	З використанням інформаційної системи	

під час кримінального провадження	організації здійснюються такі форми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження: 1. Розшук та екстрадиція 2. Тимчасова передача осіб 3. перейняття кримінального переслідування, 4. передача засуджених осіб та виконання вироків	-
Різний обсяг допомоги Україні після початку війни	Обсяг допомоги має обмежений характер з огляду на приписи ст. 3 Статуту організації, відповідно до якої забороняється <i>«здійснювати будь-яке втручання або діяльність <u>політичного, військового, релігійного або расового характеру</u>»</i> . На практиці обсяг допомоги не збільшився або збільшився лише незначним чином.	Обсяг допомоги збільшився: 1. Організацією проводиться моніторинг криміногенної ситуації в Україні у таких сферах злочинності як кіберзлочинність, торгівля людьми, тероризм та незаконний обіг зброї. 2. Після завершення збройного конфлікту планується створення міжнародної робочої групи для боротьби з незаконним обігом зброї, що наразі використовується сторонами конфлікту. 3. Організацією надається допомога Україні шляхом координації роботи оперативної робочої групи експертів розвідки на основі відкритих джерел (OSINT), що займається розслідуванням воєнних злочинів, вчинених на території нашої держави. 4. Організація сприяє використанню Протоколу реагування правоохоронних органів на надзвичайні ситуації та координує зусилля країн-членів та

		країн-партнерів у виявленні, розслідуванні та припиненні широкомасштабних кібератак, що містять ознаки злочинів. На сьогодні організацією надано допомогу у розслідуванні низки російських кібератак на веб-сайти правоохоронних органів України.
--	--	---